

Evangeliet enligt Markus

Johannes döparen

1 ¹ Här börjar evangeliet om Jesus, Messias, Guds son.

² Det står skrivet hos profeten Jesaja:

Se, jag sänder min budbärare före dig,

han ska bereda vägen för dig.

³ *En röst ropar i öknen:*

Bana väg för Herren,

gör hans stigar raka.

⁴ Så trädde Johannes fram och döpte i öknen och förkunnade ett dop till förändring och syndernas förlåtelse. ⁵ Och alla som bodde i Judeen och Jerusalem kom ut till honom. De döptes av honom i Jordanfloden och bekände så sina synder. ⁶ Johannes var klädd i kamelhår med ett läderbälte om midjan, och han åt gräshoppor och vildhonung. ⁷ Han förkunnade: »Det kommer en efter mig som är starkare än jag, och jag är inte värdig att böja mig ner och knyta upp hans sandalremmar. ⁸ Jag har döpt er med vatten, men han ska döpa er med helig ande.«

Jesus döps

⁹ Vid den tiden kom Jesus från Nasaret i Galileen och döptes i Jordan av Johannes. ¹⁰ Just som han steg upp ur vattnet, såg han himlen dela sig och Anden komma ner som en duva till honom. ¹¹ Och en röst hördes från himlen: »Du är min älskade son, i dig har jag funnit glädje.«

Jesus frestas

¹² Anden drev honom genast ut i öknen. ¹³ Han var i öknen under fyrtio dagar och frestades av Satan. Där levde han bland de vilda djuren och änglarna tjänade honom.

1.1 *Jesus, Messias* Eller: *Jesus Kristus*. Både »Messias« (hebreiska) och »Kristus« (grekiska) betyder »den smorde«.

1.1 *Guds son* Orden förekommer bara i vissa handskrifter.

1.2 *hos profeten Jesaja* Citatet är en sammanfogning av Mal 3:1 och Jes 40:3.

1.4 *ett dop till förändring* Jfr Mark 1:15 med not.

1.13 *Satan* Senare i evangeliet är det Petrus som blir röst åt Satan och får en sträng tillrättavisning av Jesus, Mark 8:31–33.

1.2 Mal 3:1; 2~Mos 23:20 **1.3** Jes 40:3

Jesus börjar sin verksamhet i Galileen

¹⁴ När Johannes hade utlämnats och fängslats kom Jesus till Galileen och förkunnade Guds evangelium.

¹⁵ Han sa: »Tiden är inne och Guds rike är nära. Ändra ert sätt att tänka och var trogna evangeliet.«

De första lärjungarna

¹⁶ När han gick längs Galileiska sjön fick han se Simon och hans bror Andreas kasta ut nät i sjön, för de var fiskare. ¹⁷ Och Jesus sa till dem: »Kom och följ mig, så ska jag göra er till människofiskare.« ¹⁸ Då släppte de näten och följde honom. ¹⁹ När han hade gått en liten bit till fick han se Jakob, Sebedaios son, och hans bror Johannes, som gjorde i ordning sina nät i båten. ²⁰ Genast kallade han på dem, och de lämnade sin far Sebedaios och hans lejda arbetare i båten och följde honom.

I Kafarnaums synagoga

²¹ De kom till Kafarnaum, och så snart det blev sabbat gick han till synagogan och undervisade. ²² Och folk blev överväldigade av hans undervisning, för han undervisade dem med makt och inte som de skriftlärda.

²³ Nu fanns det i deras synagoga en man med en oren ande och han började vråla: ²⁴ »Varför stör du oss, Jesus från Nasaret? Har du kommit för att förgöra oss? Jag vet vem du är: Guds helige.« ²⁵ Men Jesus tillrättavisade honom och sa: »Håll tyst och far ut ur honom!« ²⁶ Och den orena anden ryckte och slet i honom, ropade med hög röst och for ut ur honom. ²⁷ Och alla blev så skakade att de frågade varandra: »Vad är detta? En ny undervisning, framförd med makt! Han befäller de orena andarna, och de lyder honom.«

²⁸ Och ryktet om honom spred sig genast över hela Galileen.

Simons svärmor och andra sjuka botas

²⁹ När de hade kommit ut ur synagogan gick de till Simons och Andreas hus tillsammans med Jakob och Johannes. ³⁰ Simons svärmor låg sjuk i feber, och det talade de genast om för honom. ³¹ Han gick fram till henne, grep hennes hand och reste henne upp. Då lämnade febern henne, och hon betjänade dem. ³² När

1.14 utlämnats och fängslats Ordagrant bara »överlämnats« eller »utlämnats«. Det grekiska ordet är ett centralt nytestamentligt begrepp. Ibland handlar det om överlämnandet och vidareförandet av viktiga traditioner och läror (se Mark 7:13), ibland handlar det om utlämnandet till myndigheter och domstolar (se Mark 10:33). Här i Mark 1:14 behövs ett förtydligande: »och fängslats«. Jfr Mark 6:17.

1.15 Ändra ert sätt att tänka Översättningen återger det grekiska ordets innebörd. Detta är rimligen så Markusevangeliets författare och mottagare uppfattade saken. I den hebreiska bibeln (GT) förekommer ofta det mer konkreta bildspråket »vända om«.

1.15 var trogna Det grekiska verbet handlar om mycket mer än intellektuellt försanthållande. Det handlar om att vara trogen, lojal och att ha tillit.

1.16 kasta ut nät Uttrycket refererar till ett runt kastnät som virades runt armen och sedan kastades ut i vattnet.

1.20 lejda arbetare Alternativ översättning: *daglönare*.

1.22 överväldigade Verbet uttrycker en bestående reaktion, snarare än en tillfällig häpenhet.

1.31 betjänade Verbet *diakonein* är ett teologiskt nyckelord i Markusevangeliet. Se Mark 1:13; 10:45 och 15:41.

det blivit kväll och solen hade gått ner, kom folk till honom med alla sjuka och besatta.³³ Hela staden hade samlats utanför dörren.³⁴ Han botade många som led av olika sjukdomar, och han drev ut många demoner. Men han lät inte demonerna tala, eftersom de hade klart för sig vem han var.

Jesus ber och förkunnar

³⁵ Mycket tidigt nästa morgon, medan det fortfarande var mörkt, steg han upp och gav sig av till en öde plats, och där bad han.³⁶ Simon och de han hade hos sig skyndade efter honom.³⁷ De fann honom och sa: »Alla söker efter dig.«³⁸ Då svarade han: »Låt oss gå någon annanstans, till handelsplatserna i närheten, så att jag kan förkunna även där. Det är för den sakens skull jag har gett mig ut.«³⁹ Och han gick runt i hela Galileen, förkunnade i deras synagogor och drev ut demoner.

En spetälsk blir ren

⁴⁰ En spetälsk kom fram och bad honom om hjälp, föll på knä och sa: »Om du vill, kan du göra mig ren.«
⁴¹ Och Jesus kände medlidande med honom, sträckte ut handen, rörde vid honom och sa: »Det vill jag. Bli ren!«
⁴² Då lämnade spetälskan honom med en gång, och han blev ren.⁴³ Jesus sände genast iväg honom med en skarp tillsägelse:⁴⁴ »Se till att du inte säger något till någon. Gå istället och visa dig för prästen, och bär fram det offer för din rening som Mose har bestämt, till ett vittnesbörd för dem.«⁴⁵ Men han gick iväg och började förkunna och tala om saken vitt och brett. Därför kunde Jesus inte längre öppet gå in i någon stad, utan han höll till utanför städerna, på öde platser. Och folk kom till honom från alla håll.

1.38 handelsplatserna i närheten Den grekiska termen, ordagrant »bystad«, refererar till en marknadsstad eller småstad, större än en by och mindre än en vanlig stad.

1.41 kände medlidande Annan läsart: *blev arg*. Denna läsart har relativt svagt stöd i handskriftstraditionen, men har ändå ibland uppfattats som ursprunglig med hänvisning till att den är »svårare«.

1.44 offer för din rening Det som skulle bäras fram var de offer som anges i bestämmelserna för personer som tillfrisknat från spetälska, se 3~Mos 14:10–32.

1.45 förkunna Verbet är av grundläggande teologisk innebörd för evangeliets författare. Jesus förkunnar i Mark 1:14, 38–39 och lärjungarna får uppdraget i Mark 3:14 och 6:12.

En lam man i Kafarnaum botas

2¹ När han återvände till Kafarnaum några dagar senare fick folk höra att han var hemma. ² Och det samlades så många att de inte fick plats ens utanför dörren längre, och han lade ut ordet för dem. ³ Då kom de till honom med en lam som bars av fyra personer. ⁴ Eftersom de inte kunde bära fram mannen till honom på grund av allt folk, bröt de upp taket ovanför honom, gjorde ett hål och sänkte ner baren som den lame låg på. ⁵ När Jesus såg deras tro sa han till den lame: »Mitt barn, dina synder är förlåtna.«

⁶ Men några skriftlärda satt där och tänkte i sitt inre: ⁷ »Varför säger han så? Han hädar ju. Vem kan förlåta synder utom Gud själv?« ⁸ När Jesus förstod i sin ande att de tänkte på det sättet, sa han till dem: »Varför tänker ni så i ert inre? ⁹ Vad är lättast att säga till den lame: Dina synder är förlåtna, eller: Stå upp, ta din bår och gå? ¹⁰ Men för att ni ska veta att Människosonen har makt att förlåta synder på jorden« – och nu vände han sig till den lame: ¹¹ »Till dig säger jag: Stå upp, ta din bår och gå hem.« ¹² Och han ställde sig upp, tog genast sin bår och gick ut i allas åsyn, så att de häpnade och prisade Gud och sa: »Något liknande har vi då aldrig sett!«

Tullindrivaren Levi blir lärjunge

¹³ Han gick åter längs sjön. Då kom allt folk till honom, och han undervisade dem. ¹⁴ När han gick där fick han syn på Levi, Alfaios son, som satt vid tullhuset, och han sa till honom: »Följ mig.« Då reste sig Levi och följde honom.

¹⁵ När han senare låg till bords i Levis hus, var det många skatteindrivare och syndare som låg till bords tillsammans med Jesus och hans lärjungar, för de var många och de följde honom. ¹⁶ Och när de skriftlärda bland fariseerna såg att han åt med syndare och skatteindrivare, frågade de hans lärjungar: »Varför äter han med skatteindrivare och syndare?« ¹⁷ När Jesus hörde detta sa han till dem: »Det är inte de friska som behöver läkare, utan de sjuka. Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare.«

Frågan om fasta

¹⁸ Johannes lärjungar och fariseerna fastade, och folk kom och frågade honom: »Hur kommer det sig att Johannes lärjungar och fariseernas lärjungar fastar, men inte dina?« ¹⁹ Jesus svarade dem: »Inte kan väl bröllopgästerna fasta medan brudgummen är hos dem? Så länge de har brudgummen hos sig kan de inte fasta. ²⁰ Men det ska komma en tid då brudgummen tas ifrån dem, och på den dagen, då ska de fasta. ²¹ Ingen syr fast en lapp av okrympt tyg på ett gammalt plagg. I så fall sliter ju den nya lappen med sig det

2.5 är förlåtna I de grekiska handskrifterna förekommer såväl presens passivum (förlåts) som perfekt passivum (har förlåtits). Poängen är förmodligen att synderna förlåts i samma ögonblick som Jesus uttalar orden – performativt.

2.6 i sitt inre Ordagrant: *i sina hjärtan*. Hjärtat är det organ som förknippas med tänkandet.

2.15 skatteindrivare Alternativt: *tullindrivare*. I vid mening syftar det grekiska ordet på människor som drev in skatt åt romarna. Ofta handlade det om beskattning av varor på väg in i städerna för försäljning. Det vanligaste var dock allmän indrivning av skatter.

gamla tyget, och revan blir värre. ²² Och ingen fyller nytt vin i gamla vinsäckar. I så fall kommer vinet att spränga säckarna, och både vinet och säckarna förstörs. Nej, nytt vin hålls i nya säckar.«

Frågan om sabbaten

²³ När han på sabbaten vandrade genom sädesfälten, började hans lärjungar rycka av axen där de gick.

²⁴ Då sa fariseerna till honom: »Se, varför gör de sådant på sabbaten som inte är tillåtet?« ²⁵ Han svarade dem: »Har ni aldrig läst vad David gjorde när han och hans följeslagare blev hungriga och behövde mat,

²⁶ hur han då gick in i Guds hus, på den tid Evjatar var överstepräst, och åt skådebröden, som inga andra än prästerna får äta, och hur han också gav åt dem som var med honom?« ²⁷ Sedan sa han till dem: »Sabbaten blev till för människan och inte människan för sabbaten. ²⁸ Därför är Människosonen herre också över sabbaten.«

2.26 *Evjatar* En präst som följde med kung David i hans exil (1~Sam 22:20–23:13; 2~Sam 15:24–29).

2.26 *skådebröden* Enligt Moses lag skulle dessa bröd varje sabbatsdag läggas fram inför Herren i templet, och de fick bara ätas av prästerna. Se 3~Mos 24:5–9.

Mannen med en förtvinad hand

3 ¹ Han gick till synagogan igen och där fanns en man med en förtvinad hand. ² De höll ögonen på Jesus för att se om han skulle bota mannen på sabbaten. Det gjorde de för att få något att anklaga honom för. ³ Och han sa till mannen med den förtvinade handen: »Res dig och kom fram.« ⁴ Sedan frågade han dem: »Vad är tillåtet på sabbaten, att göra gott eller ont, att rädda ett liv eller att döda?« De teg. ⁵ Då såg han på dem med vrede, bedrövad över att de var så hårdhärtade, och sa till mannen: »Sträck fram handen.« Och han sträckte fram den och hans hand blev bra igen. ⁶ Då gick fariseerna iväg och började genast göra upp planer med herodianerna på att röja Jesus ur vägen.

Stora folkskaror kommer till Jesus

⁷ Jesus drog sig med sina lärjungar bort till sjön. En stor skara från Galileen följde efter, men också från Judeen, ⁸ Jerusalem och Idumeen, från andra sidan Jordan och från trakterna av Tyrus och Sidon, kom folk till honom i stora skaror när de hörde talas om allt han gjorde. ⁹ Han sa åt sina lärjungar att hålla en båt redo åt honom, för att han skulle slippa bli trängd av folket. ¹⁰ Han hade botat många, och alla som led av någon plåga trängde sig nu på honom för att få röra vid honom. ¹¹ Och när de orena andarna såg honom föll de ner inför honom och utropade: »Du är Guds son!« ¹² Men han förbjöd dem strängt att avslöja honom.

De tolv utses

¹³ Sedan gick han upp på ett berg och kallade till sig dem han ville, och de kom till honom. ¹⁴ Han utsåg tolv, vilka han också kallade apostlar, för att de skulle vara tillsammans med honom och för att han skulle sända ut dem att förkunna ¹⁵ och ha makt att driva ut demonerna. ¹⁶ Han utsåg dessa tolv: Simon, som han gav namnet Petrus, ¹⁷ Jakob, Sebedaios son, och hans bror Johannes, vilka han gav han namnet Boanerges, som betyder Åskans söner, ¹⁸ vidare Andreas, Filippus, Bartolomaios, Matteus, Tomas, Jakob, Alfaios son, Taddaios, Simon Kananaios ¹⁹ och Judas Iskariot, han som också utlämnade honom.

Jesus och demonerna

²⁰ När han kom hem samlades folket på nytt, så att de inte ens fick möjlighet att äta. ²¹ När hans släktingar fick höra det ryckte de ut för att ta hand om honom, för folk sa att han var från sina sinnen. ²² De skriftlärda som hade kommit ner från Jerusalem sa: »Han är besatt av Beelsebul! Det är med hjälp av demonernas

3.5 hårdhärtade Bildspråket innebär att deras förstånd var förhärdat och negativt inställt. Jfr Mark 6:52 med not.

3.6 herodianerna Herodes Antipas, som bodde i Tiberias i Galileen, hade anhängare som drog nytta av politisk lojalitet med Rom. En del forskare anser att esseerna kunde ingå i gruppen herodianer.

3.8 Idumeen Området söder om Judeen.

3.14 vilka han också kallade apostlar Vissa handskrifter saknar denna bisats.

3.20 folket Eller: *folk*. Det är oklart om den grekiska texten ursprungligen hade bestämd artikel eller inte.

3.22 Beelsebul Ursprungligen namnet på en av filisteernas gudar (2~Kung 1:2–4), men här används det om en demon eller djävulen.

furste han driver ut demonerna.«²³ Han kallade dem till sig och talade till dem i liknelser: »Hur kan Satan driva ut Satan?²⁴ Om ett rike kommer i strid med sig självt kan det riket inte bestå.²⁵ Om ett hushåll kommer i strid med sig självt kan det hushållet inte bestå.²⁶ Och om Satan tar strid med sig själv och splittras kan han inte bestå, utan då är det slut med honom.²⁷ Nej, ingen kan gå in i den starkes hus och plundra honom på hans ägodelar utan att först ha bundit honom. Då kan han plundra hans hus.²⁸ Sannerligen säger jag er: Allt ska människorna få förlåtelse för, både synder och hädelser, hur mycket de än hädar.²⁹ Men den som hädar den heliga anden får aldrig någonsin förlåtelse utan är skyldig till evig synd.«³⁰ De sa ju: »Han har en oren ande.«

Jesus och hans närmaste

³¹ Då kom hans mor och hans syskon dit. De blev stående utanför och lät kalla på honom.³² Det satt mycket folk omkring honom, och de sa: »Din mor och dina bröder och dina systrar står utanför och frågar efter dig.³³ Han svarade: »Vem är min mor och vilka är mina syskon?«³⁴ Och han såg på dem som satt runt omkring honom och sa: »Här är min mor och mina syskon.³⁵ Den som gör Guds vilja, den är min bror och syster och mor.«

3.32 och *dina systrar* Vissa handskrifter saknar frasen »och dina systrar«.

Liknelsen om sådden

4 ¹ Han började åter undervisa vid sjön. Det samlades väldigt mycket folk omkring honom, och därför steg han i en båt och satt i den ute på sjön, medan allt folket stod på land utmed sjön. ² Han undervisade dem mycket i liknelser, och i sin undervisning sa han till dem: ³ »Hör på! En lantarbetare gick ut för att så. ⁴ När han sådde föll en del av utsädet längs vägen, och fåglarna kom och åt upp det. ⁵ Annat föll på den steniga marken där det inte fanns mycket jord, och det sköt genast upp eftersom jorden var tunn. ⁶ När solen gått upp sveddes det och vissnade, eftersom det saknade rot. ⁷ Annat föll bland tistlarna, och tistlarna växte upp och kvävde det, så att det inte bar frukt. ⁸ Men en del av utsädet föll i den goda jorden, och det sköt upp, växte och bar frukt – trettiofalt, sextiofalt och hundrafalt.« ⁹ Och han sa: »Hör, du som har öron att höra med.«

Liknelsernas syfte

¹⁰ När han blivit ensam med de tolv och de andra som var med honom frågade de honom om liknelserna. ¹¹ Han sa: »Ni har fått tillgång till Guds rikes mysterium, men de som står utanför får ta del av allt i liknelser, ¹² för att *de ska se med sina ögon men ändå inte inse, de ska höra med sina öron utan att förstå. De vänder därför aldrig om och får förlåtelse.*«

Tolkning av liknelsen om sådden

¹³ Och han sa till dem: »Begriper ni inte den här liknelsen? Hur ska ni då kunna förstå alla mina liknelser? ¹⁴ Det lantarbetaren sår är ordet. ¹⁵ Sådden längs vägen är de hos vilka ordet sås, men när de hört det kommer Satan genast och tar bort ordet som är sått i dem. ¹⁶ Sådden på den steniga marken är de som hör ordet och genast tar emot det med glädje ¹⁷ men som inte har något rotfäste inom sig utan bara håller ut en tid. När de sedan möter lidande och förföljelse för ordets skull kommer de genast på fall. ¹⁸ Sådden bland tistlarna är de som hör ordet, ¹⁹ men världsliga bekymmer, rikedomens lockelse och begär efter annat kommer in och kväver ordet, så att det inte bär frukt. ²⁰ Sådden i den goda jorden är de som hör ordet, tar det till sig och bär frukt – trettiofalt, sextiofalt och hundrafalt.

4.3 lantarbetare Annan möjlig översättning: *lantbrukare* Ordagrant: *Den som sår.*

4.11 mysterium Eller: *hemlighet*. Det grekiska ordet *mysterion* är centralt både inom grekiskspråkig judisk apokalyptik och i de samtida mysteriereligionerna. Det handlar om att vara invigd och få insikt genom uppenbarelse.

4.12 Jes 6:9–10

Liknelsen om oljelampan

²¹ Han sa till dem: »En oljelampa tas väl inte fram för att sättas under sädesmättet eller sängen? Sätts den inte på lamphållaren? ²² För det finns inget dolt som inte ska tas fram i ljuset, och inget undangömt som inte ska komma i dagen. ²³ Hör, du som har öron att höra med.«

²⁴ Och han sa till dem: »Var uppmärksamma på vad ni hör. Med samma mått som ni mäter med ska det mätas upp åt er, och det med råge. ²⁵ För åt dem som har, ska ges, men från dem som inte har ska tas också det de har.«

Liknelsen om den växande sådden

²⁶ Och han sa: »Med Guds rike är det som när en man har spridit utsädet över jorden. ²⁷ Han sover och stiger upp, nätter och dagar går, och säden gror och växer sig hög, och själv vet han inte hur. ²⁸ Av sig själv bär jorden frukt, först strå, sedan ax och därefter moget korn i axet. ²⁹ När grödan är mogen, låter han genast skäran gå, för skördetiden har kommit.«

Liknelsen om senapskornet

³⁰ Och han sa: »Vad ska vi likna Guds rike vid? Vilken liknelse ska vi använda? ³¹ Det är som ett senapskorn. När det sås i jorden är det minst av alla frön på jorden, ³² men när det har såtts, växer det upp och blir större än alla andra köksväxter och får så stora grenar att himlens fåglar kan bygga bo i dess skugga.«

³³ Med många sådana liknelser lade han ut ordet för dem, allt efter deras förmåga att höra och ta till sig. ³⁴ Han talade bara till dem i liknelser, men när han blivit ensam med sina lärjungar förklarade han allt för dem.

Vinden och sjön lyder Jesus

³⁵ Samma dag, framåt kvällen, sa han till dem: »Kom så far vi över till andra sidan.« ³⁶ De lämnade folket och gjorde honom sällskap i båten och tog honom med sig, och andra båtar följde med. ³⁷ Då kom en stark virvelvind och vågorna slog in i båten, så att den snart började fyllas. ³⁸ Men själv låg han och sov i aktern med huvudet på dynan. De väckte honom och sa: »Mästare, bryr du dig inte om att vi går under?« ³⁹ Han vaknade, och han tillrättavisade vinden och sa till sjön: »Tig! Håll tyst!« Och vinden lade sig och det blev

4.21 sädesmättet Grundtexten har ett latinskt lånord för ett volymmått för torrvaror om 8,7 liter. Här refererar det förmodligen till en sädeskruka av den storleken som om natten kunde sättas över oljelampan för att avskärma eller släcka den.

4.22 tas fram i ljuset Ordagrant »bli uppenbarat«. Ett betydelsefullt teologiskt begrepp som återfinns i många nytestamentliga texter.

4.38 i aktern Det var vanligt att båtar hade en dyna eller sittkudde i aktern för rorsmannen.

4.38 Mästare Ordagrant: *Lärare*. När Jesus tilltalas används ofta det grekiska ordet för »lärare«. Då det gäller lärofrågor är det motiverat med tilltalet »Lärare«, men när sammanhanget är ett annat passar det bättre med »Mästare«.

4.29 Joel 3:13 **4.32** Hes 17:23

kav lugnt. ⁴⁰ Han sa till dem: »Varför är ni rädda? Har ni ännu ingen tro?» ⁴¹ De fylldes av fruktan och sa till varandra: »Vem är då denne, eftersom både vinden och sjön lyder honom?»

Den besatte och grisflocken

5¹ De kom till andra sidan sjön, till gerasenernas område.² Så snart han hade stigit ur båten kom en man emot honom från gravområdet. Han hade en oren ande³ och bodde bland gravarna. Ingen kunde längre binda honom ens med kedjor.⁴ För han hade gång på gång blivit bunden med fotbojor och kedjor, men hade slitit sönder kedjorna och brutit av fotbojorna, och ingen var stark nog att få bukt honom.⁵ Alltid, natt som dag, höll han till bland gravarna och på bergen, och han skrek och skar sig själv med stenar.⁶ När han fick syn på Jesus långt bortifrån, sprang han fram och föll ner för honom⁷ och ropade med hög röst: »Varför kommer du och lägger dig i, Jesus, du son till Gud, den Högste? Jag besvär dig vid Gud, plåga mig inte!«⁸ Jesus skulle nämligen just säga till honom: »Far ut ur mannen, du orena ande!«⁹ Nu frågade han: »Vad heter du?« Mannen svarade: »Mitt namn är Legion, för vi är många.«¹⁰ Och han bönföll honom att inte skicka iväg dem från området.

¹¹ En stor grisflock vallades där intill berget,¹² och de orena andarna bad honom: »Skicka iväg oss till grisarna, så att vi kan fara in i dem.«¹³ Det gick han med på. Och de orena andarna for ut ur mannen och in i grisarna. Flocken satte av utför branten och ner i sjön. Det var omkring två tusen djur, och de drunknade i sjön.¹⁴ De som vallade grisarna flydde därifrån och berättade om det i staden och på landsbygden, och folk kom för att se vad som hade hänt.¹⁵ De kom till Jesus och såg den besatte, han som hade haft Legion i sig, sitta där klädd och sansad, och de greps av fruktan.¹⁶ De som sett vad som hänt med den besatte och med grisarna berättade om det för dem.¹⁷ Då bad de Jesus att ge sig av från deras område.¹⁸ När han steg i båten bad mannen som hade varit besatt att få vara hos honom.¹⁹ Men han lät honom inte göra det utan sa till honom: »Gå hem till de dina och berätta för dem om allt som Herren har gjort med dig och hur han har förbarmat sig över dig.²⁰ Då gav sig mannen av och började förkunna i Dekapolis om allt som Jesus hade gjort med honom, och alla blev förvånade.

Jairos dotter och kvinnan med blödningar

²¹ När Jesus hade farit tillbaka till andra sidan med båten samlades mycket folk omkring honom. Medan han befann sig vid sjön,²² kom en av synagogföreståndarna, som hette Jairos. När han fick se Jesus föll han ner för hans fötter²³ och bad ihärdigt: »Min lilla dotter håller på att dö. Kom och lägg händerna på henne, så att hon räddas och får leva.«²⁴ Jesus gick iväg med honom och mycket folk följde efter och trängde sig in på honom.²⁵ Bland dem fanns en kvinna som i tolv års tid hade haft blödningar.²⁶ Hon hade

5.1 *gerasenernas* Andra läsarter: *gadarenernas* eller *gergesenernas*.

5.7 *besvär dig vid Gud* Detta är en formelartad besvärjelse.

5.9 *Legion* En legion var romarnas största militärenhet, en armé bestående av omkring 6 000 man.

5.19 *förbarmat* Ett nytestamentligt nyckelord som förekommer vid två tillfällen i Markusevangeliet. Se Mark 10:47–48.

5.20 *Dekapolis* En sammanslutning av tio städer som låg öster om Jordanfloden.

5.22 *en av synagogföreståndarna* Synagogor hade bara en ledare eller föreståndare, men Markus framställer det här som en grupp, kanske för att likställa den med andra grupper av judiska ledare, som exempelvis »de skriftlärd«. Det är också tänkbart att Markus är präglad av hur det fungerade med ledning av synagogor i hans egen tid och omgivning.

fått lida mycket hos många läkare och spenderat allt hon ägde, men inget hade hjälpt, utan hon hade snarare blivit sämre.²⁷ Hon hade hört talas om Jesus och kom nu bakifrån i folkmassan och rörde vid hans mantel,²⁸ för hon sa till sig själv: »Om jag bara får röra vid hans kläder kommer jag att bli frisk.«²⁹ Och med ens upphörde hennes blödning och hon kände i sin kropp att hon var botad från plågan.³⁰ Jesus märkte genast inom sig att kraft hade gått ut från honom. Han vände sig om i folkmassan och frågade: »Vem rörde vid mina kläder?«³¹ Hans lärjungar sa till honom: »Du ser hur folket tränger sig inpå dig, och du frågar: 'Vem rörde vid mig?'«³² Han såg sig omkring och försökte upptäcka henne som hade gjort det.³³ Kvinnan, som visste vad som hade hänt med henne, blev rädd och kom darrande fram och föll ner för honom och berättade hela sanningen.³⁴ Han sa till henne: »Min dotter, din tro har räddat dig. Gå i frid. Du är helad från din plåga.«

³⁵ Medan han ännu talade kom några från synagogföreståndarens hus och sa: »Din dotter är död. Det finns inte längre någon anledning att besvära mästaren.«³⁶ Men Jesus hörde deras ord och sa till synagogföreståndaren: »Var inte rädd, bara tro.«³⁷ Och han lät ingen följa med, utom Petrus, Jakob och hans bror Johannes.³⁸ De gick hem till synagogföreståndaren och där såg han upprörda människor som grät och klagade högt.³⁹ Han gick in och sa till dem: »Varför är ni upprörda och gråter? Barnet är inte dött, utan sover.«⁴⁰ Då hänskrattade de åt honom. Men han körde ut allihop och tog med sig barnets pappa och mamma och dem som hade följt med honom, och gick in dit där barnet låg.⁴¹ Han tog barnets hand och sa: »Talitha koum«, vilket betyder: »Lilla flicka, jag säger dig, stå upp.«⁴² Och genast ställde sig flickan upp och gick omkring, för hon var tolv år gammal. De häpnade och blev alldeles till sig.⁴³ Men han förbjöd dem eftertryckligt att låta någon få veta vad som hänt, och sa sedan åt dem att ge henne något att äta.

5.27 mantel Dåtidents ytterplagg.

5.34 dotter Såväl kvinnan med blödningar som den tolvåriga flickan omnämns som »döttrar«.

5.41 Talitha koum Frasen är på arameiska, det gängse talspråket i Galileen och Judeen.

5.42 för hon var tolv år gammal Detta förefaller vara en inskjuten kommentar »på berättarens nivå«. Jämför Mark 5:25, där kvinnan sägs ha haft blödningar »i tolv års tid«. En annan inskjuten kommentar finns i Mark 11:13.

Profet i sin hemstad

6¹ Han gick därifrån och kom till sin hemstad, och hans lärjungar följde med honom. ² När det blev sabbat började han undervisa i synagogan, och många som lyssnade till honom häpnade och sa: »Varifrån har han fått detta? Vad är det för vishet som har getts honom? Och vad är det för under han utför med sina händer? ³ Är det inte snickaren, Marias son och bror till Jakob, Joses, Judas och Simon? Finns inte hans systrar här hos oss?« Och de tyckte att han var ett problem. ⁴ Då sa Jesus till dem: »En profet blir föraktad bara i sin hemstad, bland sina släktingar och i sitt eget hus.« ⁵ Han kunde inte göra några under alls där, utom att lägga sina händer på några sjuka och bota dem. ⁶ Och han var förvånad över att de inte hade någon tro.

De tolv sänds ut

Sedan gick han från by till by där omkring och undervisade. ⁷ Han kallade till sig de tolv och började sända ut dem två och två, och gav dem makt över de orena andarna. ⁸ Han sa åt dem att inte ta med sig något annat på vägen än en stav, inget bröd, ingen säck och inte ens ett kopparmynt i bältet. ⁹ Sandaler kunde de ha på fötterna, men de skulle inte klä sig i dubbla tunikor. ¹⁰ Och han sa till dem: »När ni har funnit husrum, stanna då där tills ni ska vidare. ¹¹ Om ni på något ställe inte blir emottagna och människorna där inte vill höra på er, gå då därifrån och skaka av dammet under era fötter, så att det blir ett vittnesbörd mot dem.« ¹² De gav sig av och förkunnade för folk och uppmanade dem att ändra sitt sätt att tänka. ¹³ De drev ut många demoner och smorde många sjuka med olja och botade dem.

Johannes döparens död

¹⁴ Kung Herodes fick höra talas om honom, för hans namn hade blivit känt, och människor sa: »Johannes döparen har uppstått från de döda. Det är därför dessa krafter verkar i honom.« ¹⁵ Några sa: »Han är Elia«, andra sa: »Han är en profet, som en av de gamla profeterna.« ¹⁶ När Herodes fick höra detta sa han: »Det är Johannes, han som jag lät halshugga. Han har uppstått.«

¹⁷ Herodes själv hade nämligen låtit gripa Johannes och satt honom i fängelse med bojar. Det hade han gjort på grund av Herodias, sin bror Filippos hustru, som han hade gift sig med. ¹⁸ För Johannes hade sagt

6.2 vishet Ordet är inte identiskt med visdom på svenska. Visheten kommer från Gud i den bibliska föreställningsvärlden, medan visdom är mer erfarenhetsbaserad.

6.3 snickaren Det bakomliggande grekiska ordet användes brett om den som arbetade med sten, trä och kanske också med metall.

6.3 Joses är en variantform av namnet Josef.

6.3 ett problem Eller: *en stötesten*. På grekiska bottnar detta i en verbkonstruktion som betyder att de tog anstöt av honom eller kom på fall på grund av honom.

6.12 ändra sitt sätt att tänka Syftet med lärjungarnas förkunnelse är detsamma som för Jesus. Se Mark 1:15.

6.14 Kung Herodes Detta handlar om Herodes Antipas, son till Herodes den store. Han var egentligen inte kung, men härskade som tetrark över Galileen och en del andra områden.

6.14 människor sa Annan läsart: *han sa*.

till Herodes: »Det är inte tillåtet för dig att leva med din brors hustru.«¹⁹ Herodias hade ett horn i sidan till honom och ville döda honom, men hon kunde inte,²⁰ eftersom Herodes hade respekt för Johannes. Han visste att Johannes var en rättfärdig och helig man, och han skyddade honom. När han hade hört honom kände han sig mycket villrådig, och ville gärna lyssna mer på honom.²¹ Men en dag fick hon sin chans. Det var när Herodes på sin födelsedag höll en festmåltid för sina stormän och officerarna och de främsta i Galileen.²² Hans dotter Herodias kom då in och dansade, och hon behagade Herodes och hans middagsgäster med sin dans. Kungen sa till flickan: »Be mig om vad du vill, och jag ska jag ge dig det.«²³ Och han svor på att göra detta och sa till henne: »Vad du än ber mig om ska jag ge dig, om det så skulle gälla halva mitt rike.«²⁴ Då gick hon ut och frågade sin mor: »Vad ska jag begära?« Hon svarade: »Johannes döparens huvud.«²⁵ Hon skyndade genast in till kungen och begärde: »Jag vill att du nu med detsamma ger mig Johannes döparens huvud på ett fat.«²⁶ Kungen blev djupt bedrövad, men med tanke på eden och middagsgästerna ville han inte bryta sitt löfte till henne.²⁷ Han gav genast en av vakterna order om att gå och hämta Johannes huvud. Denne gick iväg och halshögg Johannes i fängelset.²⁸ Han bar sedan fram huvudet på ett fat och gav det åt flickan, och flickan gav det till sin mor.²⁹ När Johannes lärjungar fick höra om detta, kom de och hämtade hans kropp och lade den i en grav.

Mat åt fem tusen

³⁰ Apostlarna samlades hos Jesus och berättade för honom om allt de gjort och allt de undervisat om.
³¹ Han sa till dem: »Kom med till en öde plats, där vi kan vara för oss själva, och där ni får vila er lite.« Det var nämligen så många som kom och gick att de inte ens fick tid att äta.
³² De gav sig av i båten till en öde plats för att få vara för sig själva.³³ Men många såg dem ge sig av och kände igen dem, och människor skyndade sig dit till fots från alla städer och hann före dem.³⁴ När han steg ur båten fick han se mycket folk. Han kände medlidande med folket, för de var som får utan herde, och han började undervisa dem om många olika saker.³⁵ Då det redan blivit sent på dagen, kom lärjungarna fram till honom och sa: »Platsen är öde och timmen är sen.³⁶ Släpp iväg dem, så att de kan gå till gårdarna och byarna här omkring och köpa sig något att äta.«³⁷ Men han svarade dem: »Ge dem något att äta, ni istället.« Och de frågade: »Ska vi gå och köpa bröd för två hundra denarer och ge dem att äta?«
³⁸ Han svarade: »Hur många bröd har ni? Gå och se efter.« När de tagit reda på det sa de: »Fem, och två fiskar.«³⁹ Då uppmanade han dem att låta alla bilda matlag och slå sig ner i det gröna gräset.⁴⁰ Och de lade sig ner i klungor om hundra eller femtio.⁴¹ Han tog de fem bröden och de två fiskarna, såg upp mot

6.20 *kände han sig mycket villrådig* Annan läsart: *gjorde han det om igen*.

6.22 *Hans dotter Herodias* Annan läsart: *Herodias dotter*. Den valda läsarten är svårare och därför förmodligen den ursprungliga. Den förutsätter att mor och dotter hade samma namn.

6.26 *bryta sitt löfte* Det grekiska ordet handlar om att göra något om intet, här att bryta sitt löfte.

6.37 *två hundra denarer* Det motsvarade två hundra dagars lön för en enkel arbetare, jfr Matt 20:2.

6.34 *som får utan herde* 4~Mos 27:17

himlen och välsignade Gud. Därefter bröt han bröden och gav dem åt lärjungarna, för att de skulle dela ut brödstyckena åt folket. Han fördelade också de två fiskarna bland alla. ⁴² Och alla åt och blev mätta, ⁴³ och de plockade tolv korgar fulla med brödbitar och fisk. ⁴⁴ Det var fem tusen män som hade ätit av bröden.

Jesus går på sjön

⁴⁵ Strax därefter tvingade han sina lärjungar att stiga i båten och fara i förväg till andra sidan, mot Betsaida, medan han själv skickade iväg folket. ⁴⁶ Sedan han hade skilts från dem gick han upp på berget för att be. ⁴⁷ När det hade blivit kväll var båten mitt ute på sjön, och han var ensam på land. ⁴⁸ Han såg att de var hårt pressade där de rodde, för vinden låg emot dem. Omkring fjärde nattväkten kom han till dem, gående på sjön, och han tänkte gå förbi dem. ⁴⁹ När de fick se honom gå på sjön trodde de att det var en vålnad, och de skrek till, ⁵⁰ för alla såg honom och blev förskräckta. Men då talade han med dem och sa: »Var vid gott mod, det är jag. Var inte rädda.« ⁵¹ Och han steg upp till dem i båten, och vinden lade sig. De blev alldeles utom sig, ⁵² för de hade inte förstått detta med bröden. Deras förstånd var blockerat.

De sjuka i Gennesaret med omnejd

⁵³ När de hade korsat sjön kom de till Gennesaret och lade till där. ⁵⁴ Så snart de hade stigit ur båten kände människor igen honom ⁵⁵ och skyndade runt i hela området och började bära de sjuka på bårar dit där de hörde att han var. ⁵⁶ Och vart han än kom, till byar, städer eller gårdar, lade människorna de sjuka på de öppna platserna och bad honom att de åtminstone skulle få vidröra kanten på hans mantel. Och alla som rörde vid honom blev hjälpta.

6.41 välsignade Gud Välsignelsen är i sammanhanget riktad mot Gud.

6.44 av bröden Orden saknas i vissa handskrifter.

6.48 fjärde nattväkten Romarna indelade natten i fyra nattväkter, till skillnad från judarna som hade tre. Här är det alltså Markusevangeliets författare som väljer orden. Det som beskrivs utspelade sig följaktligen strax före gryningen.

6.48 sjön Ordvalet är fyllt av mening. Ordet betyder hav eller sjö, inte vatten. I GT är det Gud som har makten över havet och sjön, både i skapelsen och i räddningen från Egypten. I Markusevangeliet är sjön en återkommande scen där Jesus uppenbarar sin makt.

6.50 det är jag Ordagrant: *Jag är*, en anspelning på Guds namn. Se 2~Mos 3:14.

6.52 Deras förstånd var blockerat Ordagrant: *Deras hjärta var förstenat*. Ordet »hjärta« representerar sätet för förstånd och tänkande. Bakom ordet »förstenat« finns ett verb med grundbetydelsen »göra hård«. Här handlar det inte om att vara förhårdad i negativ mening, utan om att vara tillfälligt oförmögen att tänka och förstå.

6.56 kanten på hans mantel Enligt judisk tradition skulle manteln vara försedd med tofsar i hörnen. Se 4~Mos 15:37–41.

Traditionen från de äldste

7¹ Fariseerna och några av de skriftlärda som hade kommit från Jerusalem samlades omkring honom,
² och de såg några av hans lärjungar äta med orena händer, alltså utan att ha tvättat dem.³ För
 fariseerna och alla andra judar håller fast vid traditionen från de äldste och äter inte utan att noggrant ha
 tvättat händerna,⁴ och när de kommer från torget äter de ingenting utan att ha badat. Det finns också många
 andra seder som de tagit över och håller fast vid, som att doppa bågare, kannor och kopparkärl i vatten.
⁵ Därför frågade nu fariseerna och de skriftlärda honom: »Varför lever inte dina lärjungar efter traditionen
 från de äldste, utan äter med orena händer?»⁶ Han svarade: »Jesaja hade rätt när han profeterade om er, ni
 hycklare. Det står ju skrivet: *Detta folk ärar mig med läpparna, men deras hjärtan är långt ifrån mig.*⁷ Till
 ingen nytta dyrkar de mig, för det de lär ut är människors bud.⁸ Ni har övergivit Guds bud och håller fast
 vid människors traditioner.«⁹ Och han sa till dem: »Inte illa, ni avskaffar Guds bud för att införa era egna
 traditioner!»¹⁰ Mose sa ju: *Hedra din far och din mor, och: Den som talar illa om sin far eller mor ska dö.*
¹¹ Men ni påstår att om en människa säger till sin far eller mor: 'Det du kunde ha fått som hjälp av mig, det
 gör jag till korban', det vill säga en tempelgåva,¹² då kan ni inte längre låta henne göra något för sin far
 eller mor.¹³ På så vis upphäver ni Guds ord genom den tradition som ni fört vidare. Och ni gör mycket
 annat av samma slag.«

¹⁴ Han kallade åter till sig folket och sa: »Hör på mig allihop, och försök att förstå.¹⁵ Ingenting som
 kommer in i människan utifrån kan göra henne oren, utan det som kommer ut ur människan är det som
 gör henne oren.«¹⁶¹⁷ När han hade lämnat folket och kommit hem frågade lärjungarna honom om
 liknelsen.¹⁸ Han svarade dem: »Så ni har inte heller förstått? Begriper ni inte att ingenting som kommer
 in i människan utifrån kan göra henne oren?¹⁹ Det går ju inte in i hennes hjärta, utan ner i magen, och
 det kommer ut på avträdet.« På så vis förklarade han all mat ren.²⁰ Och han sa: »Det som kommer ut ur

7.2 äta Uttrycket på grekiska är »äta bröd«, men det syftar på mat överhuvudtaget.

7.3 traditionen från de äldste Denna formulering utgör en hänvisning till den muntliga tradition som var avgörande för tolkningen
 och den praktiska tillämpningen av Torah. Inte minst fariseerna betonade vikten av den muntliga traditionen, som de hävdade
 härstammade från gammal tid. Markus tillägg att det inte bara gällde fariseerna, utan »alla andra judar« bygger antingen på
 en missuppfattning eller på en retorisk överdrift. Jfr Matt 15:1–2. Beteckningen »de äldste« syftar normalt på medlemmar av
 rådsförsamlingen i Jerusalem, män med makt och inflytande tillsammans med överstepräster och de skriftlärda, så Mark 8:31.
 Här i Mark 7 är användningen mer arkaisk och syftar rimligen på gestalter som Mose, Esra och senare uttolkare av Torah.

7.4 kopparkärl Annan läsart: *kopparkärl och bänkar/bäddar.*

7.9 införa Annan läsart: *hålla fast vid.*

7.16 Texten i den här versen (»Hör, du som har öron att höra med.«) saknas i de flesta tidiga manuskript. Formuleringen är identisk
 med den i Mark 4:23.

7.19 avträdet Annan möjlig översättning: *dass.* Markus läsare är kanske i Rom. Skillnaden på inrättningar varierade, exempelvis
 mellan landsbygd och storstad.

7.6 Jes 29:13 **7.10** 2~Mos 20:12; 5~Mos 5:16 **7.10** 2~Mos 21:17; 3~Mos 20:9

människan, det gör henne oren. ²¹ För inifrån, ur människors hjärtan, kommer de onda planerna: otukt, stöld, mord, ²² otrohet, girighet, ondska, svek, tygellöshet, avund, förtal, högmod och vettlöshet. ²³ Allt detta onda kommer inifrån och gör människan oren.«

En syrisk-fenikisk kvinna och hennes dotter

²⁴ Han bröt upp därifrån och begav sig till området kring Tyros. När han funnit husrum, ville han inte att någon skulle få veta det, men han kunde inte undgå att bli upptäckt. ²⁵ En kvinna, vars dotter hade en oren ande, fick höra talas om honom och kom genast och föll ner för hans fötter. ²⁶ Det var en grekisk kvinna, av syrisk-fenikisk härkomst. Hon bad honom driva ut demonen ur hennes dotter. ²⁷ Han sa till henne: »Låt först barnen bli mätta. Det är inte rätt att ta brödet från barnen och kasta det åt hundarna.« ²⁸ Men hon svarade honom: »Herre, även hundarna under bordet äter av barnens smulor.« ²⁹ Då sa han: »För de ordens skull – Gå, demonen har lämnat din dotter.« ³⁰ Hon gick hem och fann att barnet låg på sängen och att demonen hade lämnat henne.

En döv man botas

³¹ Han bröt upp igen, lämnade området kring Tyros och kom via Sidon till Galileiska sjön, i Dekapolisområdet. ³² Då kom de till honom med en döv man som knappt kunde tala, och de bad att han skulle lägga sin hand på honom. ³³ Han tog honom med sig bort från folkhopen och stack sina fingrar i hans öron, spottade och rörde vid hans tunga. ³⁴ Sedan såg han upp mot himlen, suckade och sa till honom: »Effata«, vilket betyder: »Öppna dig!« ³⁵ Och genast öppnades hans öron och hans tunga frigjordes, och han talade rätt och riktigt. ³⁶ Jesus förbjöd dem att berätta det för någon, men ju mer han förbjöd dem, desto ivrigare förkunnade de. ³⁷ Folk blev alldeles överväldigade och sa: »Allt han har gjort är bra: han gör så att de döva hör och de stumma talar.«

7.21 *de onda planerna* Här följer tolv exempel på vad de onda planerna kan leda till. De första sex står i plural och hänvisar till felaktiga handlingar, medan de sista sex står i singular och refererar till själva synden.

7.21 *otukt* Annan möjlig översättning: *otillåtna sexuella förbindelser*.

7.22 *tygellöshet* Eller: *utsvävning*.

7.22 *avund* Ordagrant: *det onda ögat*.

7.22 *förtal* Ordet *blasfēmia* kan betyda hädelse när det handlar om Gud och förtal eller smädelse när det handlar om människor.

7.24 *Tyros* Annan läsart: *Tyros och Sidon*. Dessa var viktiga stadsstater i Fenikien, ett kustområde nordväst om Galileen.

7.26 *grekisk* Uttrycket kan hänvisa till hennes modersmål och/eller religion. I det senare fallet var hon inte judinna.

7.26 *syrisk-fenikisk* Fenikien var kustområdets gamla namn. Vid den här tiden var det en del av den större romerska provinsen Syrien.

7.35 *rätt och riktigt* Eller: *rent och klart*.

7.37 *överväldigade* Eller: *håpna*. Jfr Mark 1:22.

Mat åt fyra tusen

8¹ Vid samma tid hade återigen mycket folk samlats, och de hade inte något att äta. Han kallade då till sig lärjungarna och sa till dem: ²»Jag känner medlidande med folket, för nu har de varit hos mig i tre dagar och de har inget att äta. ³Om jag skickar iväg dem hem utan att de fått mat, blir de utmattade på vägen. Några av dem har ju kommit långväga ifrån. ⁴Lärjungarna svarade honom: »Hur ska någon kunna skaffa bröd att mätta dem med här i ödemarken?« ⁵Han frågade dem: »Hur många bröd har ni?« De svarade: »Sju.« ⁶Då sa han åt folket att slå sig ner på marken. Han tog de sju bröden, tackade Gud, bröt dem och gav åt lärjungarna för att de skulle dela ut dem, och de delade ut dem åt folket. ⁷De hade också några småfiskar. Han välsignade dessa och sa att de också skulle delas ut. ⁸Och de åt och blev mätta, och de plockade ihop sju korgar med brödbitar som blivit över. ⁹De var ungefär fyra tusen till antalet. Och han skickade iväg dem. ¹⁰Strax därefter steg han i båten tillsammans med lärjungarna och for till trakten av Dalmanuta.

Fariseerna begär tecken

¹¹Fariseerna kom dit och började diskutera med honom. För att sätta honom på prov begärde de att han skulle ge dem ett tecken från himlen. ¹²Han suckade djupt i sin ande och sa: »Varför begär detta släkte ett tecken? Sannerligen säger jag er: Inget tecken ska ges åt detta släkte.« ¹³Därefter lämnade han dem, steg än en gång i båten och for över till andra sidan.

Brödet och surdegen

¹⁴Men lärjungarna hade glömt att ta med sig bröd i båten, sänär som på en enda brödkaka. ¹⁵Han varnade dem: »Se till att ni aktar er för både fariseernas surdeg och Herodes surdeg!« ¹⁶De började då prata med varandra om att de inte hade bröd. ¹⁷Han märkte det och frågade dem: »Varför pratar ni om att ni inte har bröd? Begriper och förstår ni ännu ingenting? Är ert förstånd så blockerat? ¹⁸Ser ni inte fast ni har ögon och hör ni inte fast ni har öron? Kommer ni inte ihåg ¹⁹hur många korgar ni plockade fulla med brödbitar, när jag brutit de fem bröden åt de fem tusen?« »Tolv«, svarade de. ²⁰»Och när jag brutit de sju bröden till de fyra tusen, hur många korgar med brödbitar plockade ni då ihop?« »Sju«, svarade de. ²¹Då sa han till dem: »Förstår ni ännu ingenting?«

En blind man utanför Betsaida botas

²²De kom till Betsaida. Några ledde fram en blind och bad Jesus att röra vid honom. ²³Han tog den blindes hand och ledde honom ut ur byn. Sedan spottade han på hans ögon, lade sina händer på honom och frågade: »Ser du något?« ²⁴Han såg upp och sa: »Jag ser människorna, men de ser ut som träd som går

8.12 *Han suckade djupt i sin ande* Verbet suckade är förstärkt med ett prefix på grekiska. Därav ordvalet »djupt«. Dessutom återfinns uttrycket »i sin ande«, vilket ytterligare förstärker beskrivningen av reaktionen hos Jesus.

8.17 *Är ert förstånd så blockerat?* Ordagrant: *Är ert hjärta så förstenat?* Se noten till Mark 6:52.

omkring.« ²⁵ Då lade han än en gång händerna på hans ögon, synen fick skärpa, och han blev botad och såg allting klart. ²⁶ Jesus skickade hem honom och sa: »Gå inte ens in i byn!«

Petrus kallar Jesus för Messias

²⁷ Jesus och hans lärjungar gick iväg till byarna vid Caesarea Filippi. På vägen dit frågade han lärjungarna: »Vem säger människorna att jag är?« ²⁸ De svarade: »Johannes döparen, men några säger Elia, andra en av profeterna.« ²⁹ Han frågade dem: »Och ni, vem säger ni att jag är?« Petrus svarade honom: »Du är Messias.« ³⁰ Då förbjöd han dem att säga det till någon.

Första förutsägelsen om Människosönens lidande

³¹ Sedan började han undervisa dem och sa: »Människosönen måste lida mycket och bli förkastad av de äldste och överstepräster och de skriftlärda och bli dödad och uppstå efter tre dagar.« ³² Helt öppet sa han detta. Då tog Petrus honom åt sidan och började tillrättavisa honom. ³³ Men han vände sig om, och när han fick se sina lärjungar sa han strängt till Petrus: »Rätta in dig i ledet, Satan! Du tänker inte Guds tankar, utan människors.«

Om att följa Jesus

³⁴ Han kallade till sig folket och sina lärjungar och sa: »Den som vill följa i mina spår måste förneka sig själv och ta sitt kors och följa mig. ³⁵ För den som vill rädda sitt liv ska förlora det, men den som förlorar sitt liv för min och evangeliets skull ska rädda det. ³⁶ Vad hjälper det en människa om hon vinner hela världen men mister sitt liv? ³⁷ Vad kan en människa ge som lösen för sitt liv? ³⁸ Den som skäms för mig och mina ord i detta otrogna och syndiga släkte ska också Människosönen skämmas för när han kommer i sin fars härlighet med de heliga änglarna.«

8.26 *Gå inte ens in i byn!* Annan läsart: *Berätta inte för någon i byn!*

8.35 *sitt liv* Mindre sannolik översättning: *sin själ*. I GT syftar motsvarande ord ofta på livet eller jaget.

8.38 *och mina ord* I vissa handskrifter saknas ordet »ord«. Då får något underförstås, exempelvis »lärjungar«.

9 ¹ Och han sa till dem: »Sannerligen säger jag er: Några av dem som står här ska inte smaka döden förrän de har fått se att Guds rike kommit med kraft.«

Jesus på härlighetens berg

² Sex dagar senare tog Jesus med sig Petrus, Jakob och Johannes och förde dem upp på ett högt berg där de var för sig själva. Då förvandlades han inför dem. ³ Hans kläder blev skinande vita, så vita som ingen på jorden kan bleka några kläder. ⁴ Och Elia visade sig för dem tillsammans med Mose, och de båda samtalade med Jesus. ⁵ Då sa Petrus till Jesus: »Rabbi, det är gott för oss att vara här. Låt oss göra tre hyddor, en åt dig, en åt Mose och en åt Elia.« ⁶ Han visste inte vad han skulle säga, för de var väldigt rädda. ⁷ Då kom ett moln och överskuggade dem, och en röst hördes ur molnet: »Detta är min älskade son. Lyssna till honom.« ⁸ Och plötsligt, när de såg sig om, kunde de inte längre se någon annan hos sig än Jesus.

⁹ När de gick ner från berget förbjöd han dem att berätta för någon vad de hade sett innan Människosonen hade uppstått från de döda. ¹⁰ De tog till sig vad han sa och diskuterade sinsemellan vad som menades med att uppstå från de döda. ¹¹ Och de frågade honom: »Varför säger de skriftlärda att Elia först måste komma?« ¹² Han svarade: »Visst kommer Elia först och återställer allt. Men hur kan det stå skrivet om Människosonen att han ska lida mycket och bli föraktad? ¹³ Jag säger er: Elia har redan kommit och de gjorde vad de ville mot honom, som det står skrivet om honom.«

En pojke med en oren ande botas

¹⁴ När de kom tillbaka till de andra lärjungarna såg de att mycket folk hade samlats omkring dem, och att några skriftlärda diskuterade med dem. ¹⁵ Och genast när allt folket fick se honom blev de häpnade och rusade bävande fram och hälsade honom. ¹⁶ Han frågade: »Vad är det ni diskuterar?« ¹⁷ Och en i folkhopen svarade honom: »Mästare, jag har tagit med mig min son till dig. Han har en ande som gör honom stum. ¹⁸ Och när den griper tag i honom, var han än är, kastar den honom till marken, och han tuggar fradga, gnisslar tänder och blir stel. Jag bad dina lärjungar att driva ut den, men de kunde inte.« ¹⁹ Då sa han till dem: »Du släkte som vägrar tro! Hur länge måste jag vara hos er? Hur länge måste jag stå ut med er? För honom till mig!« ²⁰ Och de förde fram honom, och när han fick se Jesus började anden genast slita i honom, och han föll till marken, rullade omkring och tuggade fradga. ²¹ Då frågade Jesus hans far: »Hur länge har han haft det så här?« Han svarade: »Sedan han var barn. ²² Den har ofta kastat honom i både eld och vatten för att förgöra honom. Men om du kan göra något, ha medlidande med oss och hjälp oss.« ²³ Och Jesus sa till honom: »Om jag kan? Allt är möjligt för den som tror.« ²⁴ Då utropade barnets far: »Jag tror, hjälp min otro!« ²⁵ När Jesus märkte att folk strömmade till, sa han strängt åt den orena anden: »Du

9.2 *förvandlades* Annan möjlig översättning: *ändrades hans gestalt*.

9.5 *det är gott för oss att vara här* Annan möjlig översättning: *det är bra att vi är här*.

9.5 *hyddor* Den grekiska termen betyder normalt »tält«, men här finns också en tydlig anspelning på lövhyddefesten och de hyddor som tillverkades för den.

9.13 *Elia har redan kommit* I Markusevangeliet förknippas Elia med Johannes döparen (och i förlängningen med Jesus). I Matteusevangeliet identifieras Elia och Johannes döparen explicit med varandra. Se Matt 11:14; 17:13.

stumma och döva ande, jag befaller dig: Far ut ur honom och far aldrig in i honom igen!«²⁶ Den skrek till och slet i honom gång på gång och for sedan ut. Pojken blev liggande livlös och de flesta sa att han var död.²⁷ Men Jesus tog honom i handen och reste honom upp, och han ställde sig upp.²⁸ När Jesus kommit hem frågade lärjungarna honom, då de nu var för sig själva: »Varför kunde inte vi driva ut den?«²⁹ Och han sa: »Den sorten kan inte drivas ut med något annat än bön.«

Andra förutsägelsen om Människosonens lidande

³⁰ De gick därifrån och färdades genom Galileen, men han ville inte att någon skulle få veta det.³¹ Han höll nämligen på att undervisa sina lärjungar och sa till dem: »Människosonen överlämnas i människors händer, och de kommer att döda honom, och tre dagar efter sin död ska han uppstå.«³² Men de förstod inte vad han sa och var rädda för att fråga honom.

Frågan om vem som är störst

³³ De kom till Kafarnaum, och när han kommit hem frågade han dem: »Vad var det ni diskuterade på vägen?«³⁴ Men de teg, för på vägen hade de samtalat med varandra om vem som var störst.³⁵ Då satte han sig ner, kallade till sig de tolv och sa till dem: »Den som vill vara den första ska vara den sista av alla och allas tjänare.³⁶ Och han tog ett barn, ställde det mitt ibland dem, kramade om det och sa till dem:³⁷ »Den som tar emot ett sådant barn i mitt namn tar emot mig, och den som tar emot mig tar inte emot mig utan den som har sänt mig.«

Om att vara för eller emot

³⁸ Johannes sa till honom: »Mästare, vi såg en som drev ut demoner i ditt namn och vi försökte hindra honom eftersom han inte följde oss.«³⁹ Men Jesus sa: »Hindra honom inte. För ingen som gör ett under i mitt namn kan strax efteråt tala illa om mig.⁴⁰ Den som inte är emot oss är för oss.⁴¹ Den som ger er en bägare vatten att dricka därför att ni tillhör Messias – sannerligen säger jag er: den människan ska inte gå miste om sin lön.

Om att förleda eller själv komma på fall

⁴² Den som förleder en av dessa små som tror, för den människan skulle det vara bättre att ha fått en kvarnsten om halsen och blivit kastad i havet.⁴³ Om din hand får dig på fall, så hugg av den. Det är bättre för dig att gå in i livet stympad än att ha bägge händerna i behåll och komma till Gehenna, till den eld som

9.29 *bön* Annan läsart: *bön och fasta*.

9.31 *tre dagar efter sin död* På flera ställen i NT används formuleringen »på tredje dagen«.

9.42 *som tror* Annan läsart: *som tror på mig*.

9.43 *Gehenna* Namnet på en dal söder om det gamla Jerusalem, där barn en gång i tiden ansågs ha offrats i eld åt guden Molok. Se 2 Kung 23:10. I NT används namnet som en metafor för den eviga helveteselden.

inte kan släckas. ⁴⁴⁴⁵ Om din fot får dig på fall, så hugg av den. Det är bättre för dig att gå in i livet halt än att ha bägge fötterna i behåll och kastas i Gehenna. ⁴⁶⁴⁷ Och om ditt öga får dig på fall, så slit ut det. Det är bättre för dig att gå in i Guds rike enögd än att ha bägge ögonen i behåll och kastas i Gehenna, ⁴⁸ *där maskarna i dem inte dör och elden inte slocknar*. ⁴⁹ För varje människa ska saltas med eld. ⁵⁰ Salt är bra, men om det mister sin sälta, hur ska ni ge det kraft igen? Ha salt i er själva och håll fred med varandra.«

9.44 Innehållet i denna vers är knappast ursprungligt. Några sena handskrifter har här samma citat från Jes 66:24 som återfinns i Mark 9:48 nedan (»där maskarna i dem inte dör och elden inte slocknar«).

9.46 Sena handskrifter har här samma citat som i Mark 9:48. Jämför också noten till Mark 9:44 ovan.

9.48 Jes 66:24

Om äktenskap och skilsmässa

10 ¹ Han bröt upp därifrån och kom till Judeens område, till andra sidan Jordan. Folk samlades åter kring honom och han undervisade dem igen som han brukade. ² Några fariseer kom fram, och för att sätta honom på prov frågade de: »Är det tillåtet för en man att skilja sig från sin fru?» ³ Han svarade dem: »Vilka föreskrifter fick ni av Mose?» ⁴ De sa: »Mose har tillåtit att mannen skriver ett skilsmässobrev och skiljer sig från henne.» ⁵ Jesus sa till dem: »För att ni är så hårdhärtade gav han er denna föreskrift. ⁶ Men redan från början, vid skapelsen, *gjorde han dem till man och kvinna.* ⁷ *För den sakens skull ska en man lämna sin far och sin mor,* ⁸ *och de två ska bli ett.* Därför är de inte längre två, utan ett. ⁹ Vad Gud har fogat samman ska människan alltså inte skilja åt.» ¹⁰ När de kommit hem igen frågade lärjungarna honom om detta. ¹¹ Och han sa till dem: »Den som skiljer sig från sin fru och gifter sig med en annan begår äktenskapsbrott mot henne. ¹² Och om hon skiljer sig från sin man och gifter sig med en annan begår hon äktenskapsbrott.»

Jesus och barnen

¹³ Folk kom till honom med barn för att han skulle röra vid dem, men lärjungarna tillrättavisade dem. ¹⁴ När Jesus fick se det blev han arg och sa till dem: »Låt barnen komma till mig. Hindra dem inte, för Guds rike tillhör sådana som de. ¹⁵ Sannerligen säger jag er: Den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig in i det. ¹⁶ Han kramade om dem, och lade sedan händerna på dem och välsignade dem.

Jesus och en man som ägde mycket

¹⁷ När han skulle fortsätta sin färd sprang en man fram, föll på knä för honom och frågade: »Gode lärare, vad ska jag göra för att få del av evigt liv?» ¹⁸ Jesus svarade honom: »Varför kallar du mig god? Ingen är god utom Gud, och bara Gud. ¹⁹ Du vet vad buden säger: *Du ska inte dräpa. Du ska inte begå äktenskapsbrott. Du ska inte stjäla. Du ska inte vittna falskt.* Du ska inte lägga beslag på det som tillhör någon annan. *Visa aktning för din far och din mor.*» ²⁰ Han sa: »Lärare, allt detta har jag hållit sedan jag var ung.» ²¹ Jesus såg på honom och fylldes av kärlek till honom, och han sa: »En sak fattas för dig. Gå

10.6 *från början, vid skapelsen* Ordagrant: *från skapelsens begynnelse*. Eftersom ordet »skapelsen« preciserar uttrycket »från begynnelsen« passar ordet »början« bättre i sammanhanget.

10.7 *sin far och sin mor* Vissa handskrifter lägger här till orden »och förenas med sin hustru«.

10.9 *fogat samman* Ordagrant: *satt under samma ok*.

10.12 *begår hon äktenskapsbrott* I en judisk miljö var det inte möjligt för en kvinna att skilja sig på eget initiativ. Denna tankegång förutsätter ett grekisk-romerskt perspektiv.

10.17 *lärare* Annan möjlig översättning: *mästare*. Se not till Mark 4:38.

10.17 *få del av* Ordagrant: *ärva*. I vissa sammanhang kan det grekiska ordet betyda »få del av« eller »få«.

10.4 5~Mos 24:1–4 **10.6** 1~Mos 1:27 **10.8** 1~Mos 2:24 **10.19** 2~Mos 20:13–16; 5~Mos 5:17–20

10.19 2~Mos 20:12; 5~Mos 5:16

och sälj allt du har och ge åt de fattiga. Då ska du få en skatt i himlen. Kom sedan och följ mig.«²² Men när han hörde detta blev han nedslagen och gick iväg bedrövad, för han ägde mycket.

²³ Då såg sig Jesus omkring och sa till sina lärjungar: »Hur svårt blir det inte för dem som har stora tillgångar att komma in i Guds rike!«²⁴ Lärjungarna blev skakade av hans ord, men Jesus fortsatte och sa till dem: »Mina barn, hur svårt är det inte att komma in i Guds rike!²⁵ Det är lättare för en kamel att komma igenom ett nålsöga än för en rik att komma in i Guds rike.«²⁶ De blev djupt tagna och sa till varandra: »Vem kan då bli räddad?«²⁷ Jesus såg på dem och sa: »För människor är det omöjligt, men inte för Gud. Allt är möjligt för Gud.«²⁸ Då sa Petrus till honom: »Men vi då, vi har lämnat allt och följt dig.«²⁹ Jesus svarade: »Sannerligen säger jag er: Var och en som har lämnat hus eller bröder eller systrar eller mor eller far eller barn eller åkrar för min och evangeliets skull³⁰ ska få hundrafalt igen. I den tid som nu är ska den människan få hus och bröder och systrar och mödrar och barn och åkrar, men också förföljelser, och i den kommande tidsåldern evigt liv.³¹ Många som är först kommer att bli sist, och de sista kommer att bli först.«

Tredje förutsägelsen om Människosonens lidande

³² De var på väg upp till Jerusalem och Jesus gick före. Lärjungarna var skakade och de andra som följde med var rädda. Han kallade till sig de tolv igen och började tala med dem om vad som skulle hända honom:³³ »Se, vi går upp till Jerusalem, och Människosonen ska utlämnas åt överstepräster och de skriftlärdar, och de ska döma honom till döden och utlämna honom åt utlänningarna.³⁴ De ska göra narr av honom och spotta på honom, piska och döda honom, och efter tre dagar ska han uppstå.«

Jakob och Johannes ber om hedersplatserna

³⁵ Jakob och Johannes, Sebedaios söner, kom fram till honom och sa: »Mästare, vi vill att du gör det vi nu ska be dig om.«³⁶ Han sa till dem: »Vad är det ni vill att jag ska göra för er?«³⁷ De svarade: »Låt oss få sitta bredvid dig i din härlighet, en till höger och en till vänster.«³⁸ Men Jesus sa till dem: »Ni vet inte vad ni ber om. Kan ni dricka den bägare som jag dricker eller döpas med det dop som jag döps med?«³⁸ »Det kan vi«, svarade de. Jesus sa till dem: »Den bägare som jag dricker ska ni få dricka, och det dop som jag döps med ska ni döpas med.⁴⁰ Men vem som ska sitta på min högra eller vänstra sida är det inte min sak att bestämma. De platserna tillfaller dem som de ställts i ordning för.«⁴¹ När de andra tio fick höra det blev de arga på Jakob och Johannes.⁴² Då kallade Jesus till sig dem och sa: »Ni vet att de som räknas som ledare för folken härskar över dem och att deras stormän styr dem med hård hand.⁴³ Så är det inte bland er, utan den som vill vara stor bland er ska vara de andras tjänare,⁴⁴ och den som vill vara den förste ska vara allas slav.⁴⁵ För inte heller Människosonen har kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många.«

10.24 *hur svårt är det inte* Vissa handskrifter lägger här till orden »för dem som förlitar sig på rikedomar«.

10.31 *och de sista* Annan läsart: *och många som är sist*.

10.33 *utlänningarna* Annan möjlig översättning: *hedningarna* i betydelsen icke-judarna.

Den blinde tiggaren Bartimaïos botas

⁴⁶ De kom till Jeriko. Och när han var på väg ut ur Jeriko tillsammans med lärjungarna och en stor folkhop, satt den blinde tiggaren Bartimaïos, son till Timaios, vid sidan av vägen. ⁴⁷ Då han fick höra att det var Jesus från Nasaret började han ropa: »Jesus, Davids son, förbarma dig över mig!« ⁴⁸ Många sa åt honom att hålla tyst, men han ropade ännu högre: »Davids son, förbarma dig över mig!« ⁴⁹ Jesus stannade och sa: »Kalla på honom.« Och de kallade på den blinde och sa till honom: »Var vid gott mod! Stå upp, han kallar på dig.« ⁵⁰ Då kastade han av sig manteln, hoppade upp och kom fram till Jesus, ⁵¹ och Jesus frågade honom: »Vad vill du att jag ska göra för dig?« Den blinde svarade: »Rabbouni, gör så att jag kan se igen!« ⁵² Då sa Jesus till honom: »Gå, din tro har räddat dig.« Och med ens kunde han se igen, och han följde honom på vägen.

10.46 *Bartimaïos* Det arameiska namnet betyder »son till Timaios«, vilket Markusevangeliets författare uttryckligen säger att han var.

10.51 *Rabbouni* Arameiska motsvarande hebreiskans »Rabbi«.

Intåget i Jerusalem

11 ¹ När de närmade sig Jerusalem och kom till Betfage och Betania vid Olivberget, skickade han iväg två av sina lärjungar ² och sa till dem: »Gå bort till byn som ligger framför er. Så snart ni kommer in i den ska ni finna en ungåsna som står bunden och som ingen människa ännu suttit på. Lös den och för den hit. ³ Och om någon frågar er varför ni gör så, ska ni svara: Herren behöver den, och han ska snart skicka tillbaka den hit.« ⁴ De gav sig av och fann en ungåsna som var bunden ute på gatan vid en dörr, och de löste den. ⁵ Några som stod där frågade dem: »Vad gör ni? Tar ni åsnan?« ⁶ De svarade så som Jesus hade sagt, och då släppte de iväg dem. ⁷ De ledde åsnan till Jesus och lade sina mantlar på den, och han satt upp på den. ⁸ Många bredde ut sina mantlar på vägen, andra lade ut gröna kvistar som de skurit på fälten. ⁹ Och de som gick före och de som följde efter ropade: »*Hosianna! Välsignad den som kommer i Herrens namn!* ¹⁰ Välsignat vår fader Davids rike som nu kommer! Hosianna i höjden!« ¹¹ Han kom in i Jerusalem och in på tempelplatsen. Sedan han sett sig omkring överallt, återvände han till Betania med de tolv, eftersom det redan var sent.

Fikonträdet som inte bar frukt

¹² När de hade lämnat Betania nästa dag blev han hungrig. ¹³ Då fick han se ett fikonsträd med gröna blad långt borta och gick dit för att se om han möjligen kunde hitta något på det. Men när han kom fram dit fann han inte något annat än blad. Det var nämligen inte tiden för fikon. ¹⁴ Då sa han till trädet: »Jag önskar att ingen längre ska äta frukt från dig.« Och hans lärjungar hörde det.

Templet rensas

¹⁵ De kom till Jerusalem. Han gick in på tempelplatsen och började driva ut dem som sålde och köpte där. Han vätte omkull borden för dem som växlade pengar och stolarna för dem som sålde duvor, ¹⁶ och han lät ingen bära något föremål över tempelplatsen. ¹⁷ Och han undervisade dem och sa: »Står det inte skrivet: *Mitt hus ska kallas ett bödens hus för alla folk?* Men ni har gjort det till ett rövarnäste.« ¹⁸ Överprästerna och de skriftlärdade hörde det och försökte finna ett sätt att röja honom ur vägen. De var nämligen rädda för honom, eftersom folket var överväldigat av hans undervisning. ¹⁹ När det blivit sent gick de ut ur staden.

Om tro och bön

²⁰ När de tidigt nästa morgon gick förbi fikonsträdet såg de att det hade vissnat från roten. ²¹ Petrus kom ihåg vad som hänt och sa till Jesus: »Rabbi, se, fikonsträdet som du förbannade har vissnat.« ²² Jesus sa till dem: »Ni ska ha tilltro till Gud. ²³ Sannerligen säger jag er: Om någon säger till det här berget 'Lyfts upp och

11.2 *ungåsna* Det grekiska ordet antyder att det är ett ungdjur, men tillräckligt gammalt att rida på, vare sig det nu gällde en unghäst eller en åsnevingst. Jfr Matt 21:5 och Joh 12:14, där det explicit talas om en åsna i ljustet av Sak 9:9.

11.9 *Hosianna* Ett från början hebreiskt böneutrop (*hoshianna*) med betydelsen »rädda«/»fräls«. Här används den arameiska formen av samma ord (*hoshanna*).

11.9 Ps 118:25–26 **11.17** Jes 56:7 **11.17** Jer 7:11

kastas i havet', och inte tvivlar i sitt hjärta, utan tror att det ska hända, då kommer det att bli så. ²⁴ Därför säger jag er: Allt som ni ber om i er bön, tro att ni har fått det och ni ska få det. ²⁵ Om ni står och ber, och ni har något emot någon, förlåt då den människan, så ska också er far i himlen förlåta er era felsteg.« ²⁶

Om den fullmakt Jesus har

²⁷ De kom tillbaka till Jerusalem. Medan han gick omkring på tempelplatsen, kom överstepräster och de skriftlärdar och de äldste fram till honom ²⁸ och frågade: »Med vilken fullmakt gör du detta?« och »Vem har gett dig makt att göra detta?« ²⁹ Jesus sa till dem: »En sak vill jag fråga er om. Ge mig ett svar, så ska jag säga med vilken fullmakt jag gör detta. ³⁰ Johannesdopet, kom det från himlen eller från människor? Ge mig ett svar.« ³¹ De diskuterade med varandra och sa: »Om vi säger: Från himlen, kommer han att säga: Varför trodde ni då inte på honom? ³² Men kan vi säga: Från människor?« De var ju rädda för folket, för alla menade att Johannes verkligen hade varit en profet. ³³ Så de svarade Jesus: »Vi vet inte.« Då sa Jesus till dem: »I så fall säger inte heller jag till er med vilken fullmakt jag gör detta.«

11.23 *Lyfts upp och kastas* Alternativt: *Du ska lyftas upp och kastas*. Poängen är att uppmaningen är formulerad i passivum. Det är alltså ingenting som berget ska göra på egen hand, utan det ska bara låta Gud åstadkomma det.

11.24 *ni ska få det* Ordagrant: *det ska vara åt er*.

11.26 Vissa senare manuskript infogar här samma text som i Matt 6:15 (»Men om ni inte förlåter människorna ska inte heller er fader förlåta er era överträdelser«).

Liknelsen om arrendatorerna i vingården

12 ¹ Han började tala till dem i liknelser: »En man planterade en vingård, hägnade in den, grävde en grop för vinpressen och byggde ett vaktorn. Sedan arrenderade han ut den till vinodlare och lämnade landet. ² När det var dags skickade han en tjänare till vinodlarna för att få sin del av vingårdens avkastning från dem. ³ Men de tog fast honom, misshandlade honom och skickade iväg honom tomhänt. ⁴ Då skickade han ännu en tjänare till dem, men honom slog de i huvudet och förnedrade. ⁵ Sedan skickade han en tredje, men honom dödade de. Också många andra skickade han: en del misshandlade de och andra dödade de. ⁶ Nu hade han endast en kvar, sin älskade son. Till sist skickade han honom till dem, för han tänkte: De kommer att ha respekt för min son. ⁷ Men vinodlarna sa till varandra: Här är arvtagaren. Kom så dödar vi honom! Då blir arvet vårt. ⁸ Och de tog fast honom, dödade honom och kastade ut honom utanför vingården. ⁹ Vad ska då vingårdens herre göra? Han ska komma och förgöra vinodlarna och ge vingården till andra. ¹⁰ Har ni inte läst det här skriftstället: *Stenen som husbyggarna ratade har blivit en hörnsten.* ¹¹ *Den är ett Herrens verk, och underbar är den i våra ögon.*« ¹² De ville egentligen gripa honom men var rädda för folket, för de förstod att det var om dem han hade talat i denna liknelse. Så de lät honom vara och gav sig av.

Frågan om skatt till kejsaren

¹³ Sedan sände de några fariseer och herodianer till honom för att få fast honom för något han sa. ¹⁴ De kom och sa till honom: »Lärare, vi vet att du håller dig till sanningen och inte bryr dig om vilken ställning någon har, för du ser inte till personen utan undervisar på ett sant och riktigt sätt om Guds väg. Är det rätt eller fel att betala skatt till kejsaren? Ska vi göra det eller ska vi inte göra det?« ¹⁵ Men han visste om deras hyckleri och sa till dem: »Varför sätter ni mig på prov? Ta fram en denar så att jag får se på den.« ¹⁶ De tog fram en, och han sa till dem: »Vems bild och inskription är det här?« »Kejsarens«, svarade de. ¹⁷ Jesus sa: »Ge kejsaren det som tillhör kejsaren och Gud det som tillhör Gud.« Och de förundrade sig över honom.

Frågan om uppståndelsen

¹⁸ Sedan kom några saddukeer till honom, sådana som hävdar att det inte finns någon uppståndelse. De frågade honom: ¹⁹ »Lärare, Mose har gett oss denna föreskrift: *Om någon har en bror som dör och lämnar*

12.1 *en grop för vinpressen* Gropen (eller tråget) placerades nedanför platsen där man pressade (trampade) druvorna, så att druvsaften kunde rinna ner i den.

12.12 *var rädda* Eller: *kände rädsla*.

12.13 *herodianer* Se not till Mark 3:6.

12.14 *Lärare* Annan möjlig översättning: *Mästare*. Se not till Mark 4:38.

12.14 *ser inte till personen* Ordagrant: *ser inte till en människas ansikte*. Detta är ett etablerat uttryck, där ansiktet endera representerar personen som sådan eller personens status och ställning.

12.10 Ps 118:22–23

hustru efter sig men inte något barn, så ska han gifta sig med henne och skaffa efterkommande åt brodern. ²⁰ Nu fanns det sju bröder. Den förste gifte sig och dog utan att lämna barn efter sig. ²¹ Då gifte sig den andre med henne, men också han dog utan att få barn, och på samma sätt gick det med den tredje. ²² Ingen av de sju lämnade något barn efter sig. Till sist dog också kvinnan. ²³ Hur blir det då vid uppståndelsen? Vems hustru ska hon vara när de uppstått? Alla sju hade ju haft henne som hustru.« ²⁴ Jesus svarade: »Skälet till att ni går vilse, är inte det att ni varken känner skrifterna eller förstår Guds makt? ²⁵ För när de har uppstått från de döda, varken gifter de sig eller blir bortgifta utan är som änglar i himlen. ²⁶ Men när det gäller de döda och att de uppstår, har ni då inte läst avsnittet om törnbusken i Moseboken och hur Gud där säger till Mose: *Jag är Abrahams Gud och Isaks Gud och Jakobs Gud?* ²⁷ Gud är inte en gud för döda, utan för levande. Ni går verkligen vilse.«

Frågan om det främsta budet

²⁸ En av de skriftlärda kom fram och hörde dem diskutera. Han märkte att Jesus gav dem bra svar och frågade honom då: »Vilket är det främsta budet av alla?« ²⁹ Jesus svarade: »Detta kommer först: *Hör, Israel, Herren är vår Gud. Herren är en.* ³⁰ *Du ska älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta, av hela din själ, av hela ditt förstånd och av hela din kraft.* ³¹ Sedan kommer detta: *Du ska älska din nästa som dig själv.* Inget annat bud är större än dessa.« ³² Då sa den skriftlärde till honom: »Bra svarat, lärare! Det är sant som du säger: Han är en och det finns ingen annan än han. ³³ Och att älska honom av hela sitt hjärta, av hela sitt förstånd och av hela sin kraft, och att älska sin nästa som sig själv, det är mycket mer än alla brännoffer och andra offer.« ³⁴ När Jesus märkte att han svarade klokt sa han till honom: »Du är inte långt borta från Guds rike.« Då vågade ingen längre ställa frågor till honom.

Varning för de skriftlärda

³⁵ När Jesus undervisade i templet ställde han denna fråga: »Hur kan de skriftlärda säga att Messias är Davids son? ³⁶ David själv har sagt genom den heliga anden: *Herren sa till min herre: Sätt dig på min högra sida tills jag lagt dina fiender under dina fötter.* ³⁷ David själv kallar honom herre, hur kan han då

12.19 Anspelningen på 5~Mos 25:5 är tydlig, baserad på innehållet, men den är bara delvis i citatform.

12.20 *barn* Grundtexten har ordet *sperma*, samma ord som i citatet från Septuaginta i föregående vers. Ordet betyder »säd«, men också överfört »avkomma« eller »efterkommande«.

12.23 *när de uppstått* Dessa ord saknas i vissa handskrifter.

12.24 *varken känner skrifterna eller förstår Guds makt* Alternativt: *varken förstår skrifterna eller Guds kraft*. I grundtexten delar de två objekten »skrifterna« och »(Guds) makt/kraft« på ett och samma verb, som kan översättas »ha kunskap om«, »känna« eller »förstå«.

12.26 *Moseboken* Grundtexten talar om Moses bok i singularis. Moseböckerna betraktades ofta som fem till antalet, vilket bland annat beror på att materialet var så omfattande att det krävde flera skriftrullar för att rymmas. Med preciseringen »avsnittet om törnbusken« är det uppenbart att det handlar om Exodus här.

12.19 5~Mos 25:5 **12.26** 2~Mos 3:6 **12.30** 5~Mos 6:4-5 **12.31** 3~Mos 19:18 **12.36** Ps 110:1

vara hans son?» Allt folket lyssnade gärna på honom,³⁸ och i sin undervisning sa han: »Akta er för de skriftlärda som vill gå omkring i långa mantlar och bli hälsade med respekt på torgen³⁹ och sitta längst fram i synagogorna och få hedersplatser vid middagarna.⁴⁰ De äter änkorna ur husen och ber långa böner för att det ska se bra ut. De ska få en desto hårdare dom.«

Den fattiga änkan vid offerkistan

⁴¹ Han satte sig mitt för offerkistan och iakttog hur folket lade pengar i den. Många rika gav mycket.⁴² Då kom en fattig änka och lade i två kopparmynt, det vill säga småpengar.⁴³ Han kallade till sig sina lärjungar och sa till dem: »Sannerligen säger jag er: Den här fattiga änkan har lagt mer i offerkistan än alla de andra.⁴⁴ För de gav alla av sitt överflöd, men hon gav i sin fattigdom allt hon hade, allt hon hade att leva på.«

12.37 Versen fungerar som en brygga för innehållet. Flera översättningar väljer att starta ett nytt avsnitt med ny rubrik mitt i versen. Det förefaller omotiverat, i synnerhet som grundtexten saknar rubriker helt och hållet.

12.41 *offerkistan* Eller: *tempelkistan*. I anslutning till templet fanns en skattkammare med flera kistor där människor kunde lämna gåvor eller betala tempelavgifter.

12.42 *två kopparmynt, det vill säga småpengar* I grundtexten nämns först en grekisk mynttyp (»två *lepta*«). Markusevangeliets författare förklarar vad dessa mynt var värda genom att hänvisa till en romersk mynttyp, en *quadrans*. Värdet motsvarade 1/64 av en *denarius*, det vill säga 1/64 av en dagslön för en enkel arbetare.

Templet ska rivas ner

13 ¹ När han lämnade tempelplatsen sa en av lärjungarna till honom: »Mästare, titta vilka stenar och vilka byggnader!« ² Då sa Jesus till honom: »Ser du dessa stora byggnader? Här kommer inte att lämnas sten på sten. Allt ska rivas ner.«

Början på födslovärkarna

³ När han satt på Olivberget, mitt för tempelplatsen, och Petrus, Jakob, Johannes och Andreas var ensamma med honom, frågade de: ⁴ »Säg oss: när ska detta hända, och vad är tecknet på att allt detta snart ska fullbordas?« ⁵ Jesus började då tala till dem: »Se upp så att ingen för er vilse. ⁶ Det ska komma många i mitt namn och säga: Det är jag, och de ska föra många vilse. ⁷ När ni hör stridslarm eller rykten om krig, låt er då inte skrämmas. Det måste hända, men det är ännu inte slutet. ⁸ Folk ska resa sig mot folk och rike mot rike. Det ska bli jordbävning på plats efter plats. Det ska bli hungersnöd. Detta är början på födslovärkarna.

⁹ Men var på er vakt. Ni kommer att utlämnas åt rådsförsamlingar och pryglas i synagogor och ställas inför ståthållare och kungar för min skull, till ett vittnesbörd för dem. ¹⁰ Evangeliet måste först förkunnas för alla folk. ¹¹ När ni förs bort och ska utlämnas, oroa er då inte i förväg för vad ni ska säga, utan säg vad som ges er i den stunden. För det är inte ni som talar, utan den heliga anden. ¹² Syskon ska utlämna syskon till att dödas, och en pappa sitt barn. Barn ska resa sig mot sina föräldrar och döda dem. ¹³ Ni ska bli hatade av alla för mitt namns skull. Men den som håller ut till slutet ska bli räddad.

De sista dagarnas lidanden

¹⁴ När ni ser den vanhelgande skändligheten stå där den inte borde – förstå detta, du som läser – då ska de som är i Judeen fly upp i bergen. ¹⁵ Den som är på taket ska inte komma ner och inte gå in för att hämta något från sitt hus, ¹⁶ och den som är ute på åkern ska inte vända tillbaka för att hämta sin mantel. ¹⁷ Ve dem som väntar barn eller ammar i de dagarna! ¹⁸ Be att det inte sker om vintern, ¹⁹ för de dagarna kommer att innebära ett sådant lidande som inte har funnits alltsedan Gud i begynnelsen skapade världen och ända till nu, och heller aldrig mer ska finnas. ²⁰ Om inte Herren hade förkortat den tiden skulle ingen människa bli räddad. Men för dem han har utvalt, för deras skull har han förkortat den tiden. ²¹ Och om någon då

13.5 Här börjar ett långt tal av Jesus om tidens slut. Det sträcker sig ända till Mark 13:37.

13.6 *Det är jag* Ordagrant: *Jag är*, vilket också kan fungera som en anspelning på gudsnamnet. Jfr Mark 6:50 och 14:62.

13.9 *vittnesbörd* En ordagrann översättning av det grekiska ordet. Innebörden kan vara att de får tillfälle att i ord och handling vittna om evangeliet (Mark 13:10–11) eller att deras lidande blir ett vittnesbörd mot makthavarna.

13.12 *pappa* Eller: *far*.

13.17 *i de dagarna* Uttrycket är etablerat i samtida judisk apokalyptik.

13.19 *i begynnelsen* Ordagrant: *från skapelsens begynnelse*. Jfr Mark 10:6 med not.

13.14 *den vanhelgande skändligheten* Dan 9:27; 11:31; 12:11; 1~Mack 1:54

säger till er: Titta, här är Messias, eller: Titta, där är han, så tro inte på det. ²² För falska messias och falska profeter ska träda fram och göra tecken och under för att försöka leda de utvalda vilse. ²³ Var på er vakt. Jag har sagt er allt i förväg.

Människosonen ska komma

²⁴ I de dagarna, efter detta lidande, *ska solen förmörkas och månen inte ge något ljus.* ²⁵ *Stjärnorna ska falla från himlen och makterna i himlen skakas.* ²⁶ Då ska de få se Människosonen komma bland molnen med stor kraft och härlighet. ²⁷ Och då ska han sända ut änglarna och samla sina utvalda från de fyra väderstrecken, från jordens yttersta gräns till himlens yttersta gräns.

Liknelsen med fikonsträdet

²⁸ Lär av en liknelse med fikonsträdet. När kvisten blivit mjuk och bladen spruckit ut förstår ni att sommaren är nära. ²⁹ På samma sätt förstår ni, när ni sett detta ske, att han kommit nära och står vid portarna. ³⁰ Sannerligen säger jag er: Detta släkte ska inte förgå förrän allt detta skett. ³¹ Himmel och jord ska förgå, men mina ord ska aldrig någonsin förgå.

Uppmaning till vaksamhet

³² När den dagen eller timmen kommer vet ingen, varken änglarna i himlen eller Sonen, ingen utom Fadern. ³³ Var på er vakt, håll er vakna, för ni vet inte när tiden är inne. ³⁴ Det är som när en man är på resa: Han har lämnat sitt hus och överlåtit ansvaret till sina tjänare, med en särskild uppgift för var och en, och befallt portvakten att vaka. ³⁵ Håll er alltså vakna, för ni vet inte när husets herre kommer, om det blir sent på kvällen, mitt i natten, när tuppen gal eller tidigt på morgonen. ³⁶ Gör det, så att han inte plötsligt kommer och finner er sovande. ³⁷ Vad jag säger till er, det säger jag till alla: Håll er vakna!«

13.22 *falska messias* På grekiska *pseudochristoi*. Det hade förekommit en del messiaspretendenter under det första århundradet. Se Apg 5:36–37.

13.22 *för att försöka leda de utvalda vilse* Ordet »föra vilse« är här förstärkt med prefixet »bort« jämfört med Mark 13:5–6 ovan.

13.26 *Då ska de få se Människosonen komma* Annan möjlig översättning: *Då ska Människosonen ses komma.*

13.30 *förgå* Det finns inget fullgott alternativ till ordet »förgå« på svenska. Den ursprungliga innebörden av det svenska ordet är träffande. Det betyder: »löpa förbi och komma till sitt slut«. Jfr den betydligt vanligare substantivformen »det förgångna«. I Mark 13:30–31 har verbet »förgå« tre olika subjekt: släkte, himmel och jord, mina ord.

13.33 I vissa handskrifter finns här tillägget »och be«.

13.25 Jes 13:10; 34:4

Planer på att döda Jesus

14 ¹ Det var två dagar kvar till påsken och det osyrade brödets högtid. Överstepräster och de skriftlärdade försökte finna ett sätt att gripa honom med list och döda honom. ² De sa nämligen: »Inte under högtiden. I så fall kan det bli tumult bland folket.«

Kvinnan som smorde Jesus

³ När han var i Betania och låg till bords i Simon den spetälskes hus kom en kvinna fram med en alabasterflaska med äkta och dyrbar nardusolja. Hon bröt upp flaskan och hällde oljan över hans huvud. ⁴ Några blev arga och sa till varandra: »Varför detta slöseri med oljan? ⁵ Denna olja kunde ju ha sålts för mer än tre hundra denarer, och pengarna getts till de fattiga.« Och de skällde på henne. ⁶ Men Jesus sa: »Låt henne vara. Varför gör ni det svårt för henne? Hon har utfört en god handling för min skull. ⁷ De fattiga har ni ju alltid hos er och ni kan när som helst göra gott mot dem, men mig har ni inte alltid. ⁸ Vad hon kunde, det har hon gjort. I förväg har hon smort min kropp för begravningen. ⁹ Sannerligen säger jag er: Överallt där evangeliet förkunnas i världen ska också det som hon gjorde berättas, till minne av henne.«

Judas lovar att utlämna Jesus

¹⁰ Då gick Judas Iskariot, en av de tolv, bort till överstepräster för att utlämna honom åt dem. ¹¹ När de hörde det blev de glada och lovade att ge honom pengar. Och han försökte finna ett sätt att vid en passande tidpunkt utlämna honom.

Påsklammet tillreds

¹² På första dagen av det osyrade brödets högtid, när påsklammet slaktades, frågade lärjungarna honom: »Vart vill du att vi går för att göra i ordning så att du kan äta påsklammet?« ¹³ Då skickade han iväg två av sina lärjungar och sa till dem: »Gå in i staden. Där kommer en man som bär en vattenkruka på huvudet att möta er. Följ efter honom, ¹⁴ och där han går in ska ni säga till husets ägare: 'Mästaren frågar: Var är salen där jag kan äta påsklammet med mina lärjungar?' ¹⁵ Han kommer då att visa er till ett stort rum på

14.3 *med äkta och dyrbar nardusolja* En exklusiv och väldoftande olja som importerades från Indien. Den nämns även i Höga visan 1:12; 4:13–14.

14.3 *Hon bröt upp flaskan* Antikens alabasterflaskor hade en lång och tunn hals som behövde brytas av innan innehållet kunde hållas ut.

14.5 *tre hundra denarer* En stor summa pengar, motsvarande nästan en årslön för en enkel arbetare.

14.6 *en god handling för min skull* Dessa ord av Jesus kan tolkas i ljuset av det som han senare säger om sin egen begravning, Mark 14:8.

14.9 *till minne av* Det handlar här om en rituell eller liturgisk hågkomst. Jfr det gamla ordet »åminnelse«.

14.12 *påsklammet* Det grekiska ordet *pascha* är ett lånord från hebreiskan. Det kan syfta på påskhögtiden som helhet eller det konkreta firandet, men också mer specifikt på påsklammet. Verben »slakta« och »äta« tyder på att det senare avses här.

14.7 *De fattiga har ni ju alltid hos er* 5~Mos 15:11

överbåningen, förberett med mattor och dynor. Gör i ordning för oss där.«¹⁶ Lärjungarna gav sig iväg, och när de kom in i staden fann de att allt var som han sagt dem, och de tillredde påsklammet.

Människosonen kommer att utlämnas

¹⁷ När det blivit kväll kom han dit med de tolv. ¹⁸ Medan de låg till bords och åt sa Jesus: »Sannerligen säger jag er: En av er kommer att utlämna mig, den som äter med mig. ¹⁹ De blev bedrövade och frågade honom en efter en: »Det är väl inte jag?« ²⁰ Han sa: »Det är en av de tolv, den som doppar brödet i skålen tillsammans med mig. ²¹ Ja, Människosonen går bort, som det står skrivet om honom, men ve den människa genom vilken Människosonen blir utlämnad. Det hade varit bättre för den människan om hon inte blivit född.«

Den sista måltiden

²² Medan de åt tog han ett bröd, välsignade Gud, bröt brödet och gav åt dem och sa: »Ta detta, det är min kropp.«²³ Och han tog en bägare, tackade Gud, gav åt dem, och de drack alla ur den. ²⁴ Han sa: »Detta är mitt blod, förbundsblodet som blir utgjutet för många.«²⁵ Sannerligen säger jag er: Aldrig mer ska jag dricka av det som vinrankan ger förrän den dag då jag dricker det som ett nytt vin i Guds rike.«

Jesus förutsäger Petrus förnekelse

²⁶ När de hade sjungit lovsången gick de ut till Olivberget, ²⁷ och Jesus sa till dem: »Alla kommer ni att falla. Det står ju skrivet: *Jag ska slå herden, och fåren ska skingras*. ²⁸ Men när jag har uppstått ska jag gå före er till Galileen.«²⁹ Petrus sa till honom: »Även om alla andra kommer på fall, så ska inte jag göra det.«³⁰ Då sa Jesus: »Sannerligen säger jag dig: Redan i denna natt, innan tuppen har galt två gånger, ska du tre gånger ha förnekat mig.«³¹ Men han sa med eftertryck: »Om jag så måste dö med dig, ska jag aldrig förneka dig.« Och detsamma sa de alla.

Jesus i Getsemane

³² De kom till en plats som heter Getsemane, och han sa till lärjungarna: »Sitt här medan jag ber.«³³ Och han tog med sig Petrus, Jakob och Johannes. Han greps av ångest och oro, ³⁴ och sa till dem: »Min själ är tyngd av sorg, ända till döds. Stanna här och håll er vakna.«³⁵ Han gick lite längre bort, föll ner på marken och bad att denna stund om möjligt skulle gå honom förbi. ³⁶ Han sa: »Abba, Far, allt är möjligt för dig. Ta denna bägare från mig. Men inte som jag vill, utan som du vill.«³⁷ Han kom tillbaka och fann dem

14.24 förbundsblodet Annan läsart: *det nya förbundets blod*.

14.26 lovsången I samband med påskmåltiden reciterades eller sjöngs Ps 113–118.

14.27 Sak 13:7

14.30 två gånger Denna precisering saknas i vissa handskrifter.

14.36 Abba Arameiska för »far«.

14.18 Ps 41:10 **14.26** Ps 113–118

sovande, och han sa till Petrus: »Simon, sover du? Klarade du inte av att hålla dig vaken en enda timme?«³⁸ Håll er vakna och be att ni inte kommer i frestelse. Anden är villig, men kroppen är svag.«³⁹ Och han gick bort igen och bad med samma ord.⁴⁰ Han kom tillbaka och än en gång fann han dem sovande, för de kunde inte hålla ögonen öppna. Och de visste inte vad de skulle svara honom.⁴¹ Han kom tillbaka en tredje gång och sa till dem: »Ni sover alltså och vilar er. Det räcker. Stunden har kommit. Människosonen överlämnas i syndarnas händer.«⁴² Stig upp, låt oss gå. Den som ska utlämna mig är nära.«

Jesus utlämnas och arresteras

⁴³ Just då, medan han ännu talade, kom Judas, en av de tolv, och med honom en folkhop med svärd och påkar från överstepräster och de skriftlärdade och de äldste.⁴⁴ Den som skulle utlämna honom hade kommit överens med dem om ett tecken och sagt: »Den som jag kysser, den är det. Grip honom och för bort honom på ett säkert sätt.«⁴⁵ När han nu kom gick han genast fram till Jesus och sa: »Rabbi«, och sedan kysste han honom.⁴⁶ Då tog de fast honom och arresterade honom.⁴⁷ Men en av dem som stod där bredvid drog sitt svärd och gjorde ett utfall mot översteprästens tjänare och högg av honom örat.⁴⁸ Då sa Jesus till dem: »Som mot en rövare har ni dragit ut med svärd och påkar för att gripa mig.⁴⁹ Dag efter dag stod jag och undervisade inför er på tempelplatsen utan att ni grep mig. Men detta händer för att skrifterna ska gå i uppfyllelse.«⁵⁰ Då övergav alla honom och flydde.⁵¹ En ung man, som hade svept ett linnetyg kring sin nakna kropp, följde med Jesus. De grep honom,⁵² men han lämnade linnetyget kvar och flydde naken.

Jesus ställs inför rådsförsamlingen

⁵³ De förde bort Jesus till översteprästen, och där samlades alla överstepräster och de äldste och de skriftlärdade.⁵⁴ Petrus följde efter honom på avstånd, ända in på översteprästens gård. Där satt han sedan tillsammans med tjänstefolket och värmdes vid elden.⁵⁵ Överstepräster och hela rådsförsamlingen försökte få fram vittnesmål mot Jesus för att kunna döda honom, men de fann inget.⁵⁶ Många vittnade

14.38 *att ni inte kommer i frestelse* Grekiskan uttrycker att det handlar om att komma in i ett område eller en domän. Svårigheten består i valet av ordet »frestelse« eller »prövning«. Jfr Mark 1:13.

14.38 *kroppen* Ordagrant: *köttet*. Annan möjlig översättning: *människan*. I hebreisk terminologi är ordet »kött« ofta en omskrivning för »människa«.

14.41 *Det räcker* Annan möjlig översättning: *Han har fått betalt*.

14.42 *utlämna* Det grekiska verbet är detsamma som i föregående vers översätts med »överlämna«. Det svenska ordet »överlämna« passar bäst tillsammans med uttrycket »i någons händer«, Mark 9:31 och 14:41.

14.51 *linnetyg* Denna korta episod innehåller några kryptiska anspelningar. Det grekiska ordet för linnetyg förekommer bara i ett annat sammanhang i Markusevangeliet, nämligen när det berättas hur Josef från Arimataia svepte Jesus och lade honom i en grav, Mark 15:46. Senare, i samband med uppståndelsen, ser kvinnorna en ung man sitta i graven iförd en lång vit mantel, Mark 16:5–6. Endast vid dessa två tillfällen förekommer det grekiska begreppet »ung man« i Markusevangeliet. Det är knappast en tillfällighet. Kanske är det evangeliets författare som så att säga träder in i berättelsen.

14.54 *tjänstefolket* Ordet betyder närmast underställda eller underhuggare. Jfr Mark 14:65.

falskt mot honom, men deras vittnesmål var inte samstämmiga.⁵⁷ Några reste sig och vittnade falskt mot honom och sa:⁵⁸ »Vi har hört honom säga: 'Jag ska riva ner detta tempel som är rest av människohänder och på tre dagar bygga upp ett annat som inte är gjort av människohänder.'«⁵⁹ Men inte heller så blev deras vittnesmål samstämmiga.⁶⁰ Då reste sig översteprästen upp inför dem och frågade Jesus: »Har du inget svar på deras vittnesmål mot dig?«⁶¹ Men han teg och svarade ingenting. Då ställde översteprästen ännu en fråga till honom: »Är du Messias, den Välsignades son?«⁶² Jesus svarade: »Det är jag, och *ni ska få se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma bland himlens moln.*«⁶³ Översteprästen rev sönder sina kläder och sa: »Vad behöver vi ha vittnen till nu?«⁶⁴ Ni hörde händelsen. Vad anser ni?« Alla fann honom skyldig och dömde honom till döden.⁶⁵ Några började spotta på honom, de täckte över hans ansikte och slog honom med knytnävarna och sa: »Visa att du är profet!« Och tjänstefolket gav honom örfilar.

Petrus förnekar Jesus

⁶⁶ Medan Petrus var nere på gården kom en av översteprästens tjänsteflickor dit.⁶⁷ När hon fick se Petrus sitta och värma sig, tittade hon på honom och sa: »Du var också med mannen från Nasaret, alltså Jesus!«⁶⁸ Men han förnekade det: »Jag kan inte fatta eller förstå vad du pratar om.« Och han gick ut i portgången och då gol en tupp.⁶⁹ När tjänsteflickan fick se honom där sa hon på nytt till dem som stod bredvid: »Han är en av dem!«⁷⁰ Men han förnekade det igen. Strax därefter sa också de som stod där till Petrus: »Visst är du en av dem, du är ju också från Galileen.«⁷¹ Men han for ut i förbannelser och eder och sa: »Jag känner inte den här mannen som ni talar om!«⁷² I samma stund gol tuppen för andra gången. Då kom Petrus ihåg det som Jesus hade sagt till honom: »Innan tuppen har galt två gånger ska du tre gånger ha förnekat mig.« Och han brast i gråt.

14.57 *reste sig* Kanske antyder detta att dessa tillhörde rådsförsamlingen, Mark 14:55. I sammanhanget handlar det mycket om vittnesmål och vittnen, Mark 14:55–64.

14.62 *Det är jag* Ordagrant: *Jag är*, en anspelning på gudsnamnet. Se 2~Mos 3:14. Jfr Mark 6:50 och 13:6.

14.68 *och då gol en tupp* Dessa ord saknas i många viktiga handskrifter. Eftersom denna detalj bara förekommer i Markusevangeliet, är den förmodligen ursprunglig. Det är troligt att den senare avlägsnats för att framställningen ska harmoniera med de andra evangelierna.

14.72 *för andra gången* Uttrycket saknas i några handskrifter.

14.72 *två gånger* Denna detalj saknas i många handskrifter. Jfr noten i Mark 14:68 ovan.

14.62 Ps 110:1; Dan 7:13

Jesus inför Pilatus

15 ¹ Så snart det hade blivit morgon höll översteprästerna en överläggning med de äldste och de skriftlärda, hela rådsförsamlingen. De band Jesus, förde bort honom och överlämnade honom till Pilatus. ² Pilatus frågade honom: »Du är alltså judarnas kung?« Han svarade: »Du säger det.« ³ Översteprästerna kom med en rad anklagelser mot honom. ⁴ På nytt ställde Pilatus en fråga till honom: »Svarar du ingenting? Du hör ju hur många anklagelser de har mot dig.« ⁵ Men Jesus svarade ingenting mer, vilket Pilatus förvånade sig över.

Barabbas eller Jesus

⁶ Vid högtiden brukade Pilatus frige en fånge åt dem, den som de bad om. ⁷ En man som kallades Barabbas satt fängslad tillsammans med upprorsmännen som hade begått mord under upproret. ⁸ Folket gick upp till Pilatus och begärde att han skulle göra för dem som han brukade. ⁹ Han svarade: »Vill ni att jag ska frige judarnas kung åt er?« ¹⁰ För han förstod att det var av avund som översteprästerna hade överlämnat honom. ¹¹ Men översteprästerna hetsade upp folket till att få honom att i stället frige Barabbas åt dem. ¹² Pilatus talade till dem igen: »Vad ska jag då göra med judarnas kung?« ¹³ De ropade till svar: »Korsfäst honom!« ¹⁴ Pilatus sa till dem: »Vad har han då gjort för ont?« Men de ropade ännu högre: »Korsfäst honom!« ¹⁵ Eftersom Pilatus ville gå folket till mötes, frigav han Barabbas åt dem, men Jesus lät han piska och utlämnade honom till att korsfästas.

Soldaterna gör narr av Jesus

¹⁶ Soldaterna förde honom bort och in på gården, alltså i pretoriet, och kallade samman hela den romerska vaktstyrkan. ¹⁷ De klädde honom i en purpurfärgad mantel, vred ihop en krona av törne och satte den på honom. ¹⁸ Sedan vände de sig till honom och började säga: »Var hälsad, judarnas kung!« ¹⁹ De slog honom i huvudet med en stav och spottade på honom, föll på knä och visade honom sin vördnad. ²⁰ Och när de

15.1 *Pilatus* Romersk ståthållare i provinsen Judeen under perioden 26–36 e.Kr.

15.2 *Du* Ordet är starkt betonat på grekiska.

15.4 *Du hör ju* Ordagrant: *Se*.

15.12 *Vad ska jag då göra* Annan läsart: *Vad vill ni då att jag ska göra*.

15.12 *med judarnas kung* Annan läsart: *med honom som ni kallar judarnas kung*. Ett argument för den längre läsarten är att orden »som ni kallar« inte stämmer på den del av folket som ville att Jesus skulle korsfästas. Å andra sidan kan just det vara skälet till att någon skrivare som kopierat äldre manuskript valde att ta bort de orden.

15.16 *pretoriet* Pretoriet var den romerske ståthållarens residens i Jerusalem. Det ordinarie residenset låg i Caesarea.

15.17 *en purpurfärgad mantel* Purpurfärgen var mycket dyrbar och normalt förbehållen de högsta samhällsskikten. Den var särskilt förknippad med kungligheter.

15.17 *krona* Alternativ översättning: *krans*. Med tanke på de kungliga referenserna, titeln »judarnas kung« och »en purpurfärgad mantel«, är det rimligare med översättningen »krona«.

15.19 *stav* Grundbetydelsen är »rör«, men här handlar det om ett ihåligt och styvt trä av något slag.

hade gjort narr av honom tog de av honom den purpurfärgade manteln och satte på honom hans egna kläder. Sedan förde de ut honom för att korsfästa honom.

Korsfästelsen

²¹ En man som var på väg in från åkern kom förbi, Simon från Kyrene, Alexanders och Rufus far. Honom tvingade de att bära hans kors. ²² De förde Jesus till en plats som kallas Golgotha, vilket betyder skallen. ²³ Där gav de honom vin blandat med myrra, men han tog inte emot det. ²⁴ De korsfäste honom och delade hans kläder mellan sig genom att kasta lott om vem som skulle få vad. ²⁵ Det var vid tredje timmen som de korsfäste honom. ²⁶ På inskriptionen med anklagelsen mot honom stod det: »Judarnas kung«.

²⁷ Tillsammans med honom korsfäste de två rövare, en till höger och en till vänster om honom. ²⁸ ²⁹ Och de som gick förbi smädade honom och skakade på huvudet och sa: »Se där, du som river ner templet och bygger upp det på tre dagar! ³⁰ Rädda dig själv och stig ner från korset.« ³¹ På samma sätt gjorde också överstepräster och lärda de: »Andra har han räddat, sig själv kan han inte rädda. ³² Han som är Messias, Israels kung, nu får han stiga ner från korset, så att vi kan se och tro.« Också de som var korsfästa med honom klandrade honom.

Jesus dör

³³ Vid sjätte timmen kom ett mörker över hela jorden och varade ända till nionde timmen. ³⁴ Och vid nionde timmen ropade Jesus med hög röst: »*Eloi, Eloi, lema sabachthani?*« Det betyder: *Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?* ³⁵ Några av dem som stod där hörde det och sa: »Hör, han ropar på

15.22 *Golgotha* Skrivningen följer den grekiska stavningen av ett ursprungligen arameiskt ord.

15.23 *myrra* Normalt användes myrra för att sprida vällukt, exempelvis som rökelse. Vin med myrra betraktades som särskilt fint. Det finns belägg för att det gavs till dödsdömda inför avrättningar som ett slags bedövning.

15.25 *vid tredje timmen* Tidsangivelsen utgår från soluppgången, som varierade med årstiderna. I genomsnitt gick solen upp klockan sex, så tredje timmen motsvarar cirka klockan nio.

15.28 I de bästa handskrifterna saknas Mark 15:28. I den del av handskriftstraditionen där versen finns med står det: »Så uppfylldes Skriften som säger: 'Han räknades till de laglösa.'« Jfr Luk 22:37, som citerar en grekisk version av Jes 53:12.

15.29 *smädade* Samma verb med Gud som objekt betyder »häda«. Jfr Mark 2:7; 3:28–29.

15.33 *Vid sjätte timmen* Omkring klockan tolv. Se noten till Mark 15:25 ovan.

15.33 *jorden* Eller: *landet*. Användningen av det grekiska ordet *gē* i Markusevangeliet rör sig från det jordnära, såsom »marken«, »jorden« (som brukas), »på land« (i kontrast mot sjön) till det världsvida, såsom »jorden« (till skillnad från himlen). Jfr Mark 2:10; 4:31; 9:3; 13:27, 31.

15.34 *vid nionde timmen* Omkring klockan tre på eftermiddagen.

15.35 *Hör* Ordagrant: *Se*.

15.23 Ords 31:6 **15.24** Ps 22:19 **15.34** Ps 22:2

Elia.« ³⁶ En av dem sprang fram och fyllde en svamp med ättikvin. Han satte den på en stav och gav honom att dricka och sa: »Låt oss se om Elia kommer för att ta ner honom.«

³⁷ Men Jesus ropade med hög röst och gav upp andan. ³⁸ Då rämnade förhänget i templet i två delar, uppifrån och ända ner. ³⁹ När den romerske officeren som stod rakt framför honom såg honom ge upp andan på det sättet sa han: »Sannerligen, den mannen var Guds son.«

⁴⁰ Dessutom stod några kvinnor på avstånd och såg på, och bland dem var Maria från Magdala och den Maria som var Jakob den yngres och Joses mor och Salome. ⁴¹ De hade följt honom och tjänat honom när han var i Galileen. Och där var många andra kvinnor som hade gått upp till Jerusalem med honom.

Gravläggningen

⁴² Det var förberedelsedag, det vill säga dagen före sabbaten, och det hade redan blivit kväll. ⁴³ Josef från Arimataia, en ansedd rådsmedlem som också väntade på Guds rike, tog därför mod till sig och gick till Pilatus och bad att få Jesu kropp. ⁴⁴ Pilatus blev förvånad över att Jesus redan skulle ha dött. Han kallade till sig den romerske officeren och frågade om det var länge sedan han dog. ⁴⁵ När han fått veta av officeren hur det låg till, skänkte han Josef den döda kroppen. ⁴⁶ Josef köpte linnetyg, tog ner honom och svepte honom i tyget. Han lade honom i en grav som var uthuggen i en klippa och rullade en sten för ingången till graven. ⁴⁷ Maria från Magdala och Maria, Joses mor, såg var han blev lagd.

15.36 ättikvin Denna dryck var baserad på vin som hade blivit lite surt eller rentav övergått till vinäger. Vanligtvis blandades den med vatten och användes som törstsläckare.

15.38 förhänget i templet Det innersta rummet i templet, »det allra heligaste«, skärmades av med ett långt draperi.

15.39 den romerske officeren Här används *centurion*, ett latinskt lånord för befälhavaren över en truppstyrka om cirka 100 man.

15.39 såg honom ge upp andan på det sättet Annan läsart med starkt stöd: *såg att han gav upp andan när han ropade så.*

15.44 om det var länge sedan han dog Annan läsart: *om han redan hade dött.*

Kvinnorna vid graven

16¹ När sabbaten var över köpte Maria från Magdala och Maria, Jakobs mor, och Salome väldoftande oljor för att gå och smörja honom.² Mycket tidigt på veckans första dag gick de till graven när solen just gått upp,³ och de sa till varandra: »Vem ska rulla bort stenen från gravingången åt oss?»⁴ När de tittade upp såg de att stenen var bortrullad. Den var väldigt stor.⁵ De gick in i graven och fick se en ung man iförd en lång vit mantel sitta där på högra sidan, och de blev förskräckta.⁶ Men han sa till dem: »Var inte förskräckta. Ni söker Jesus från Nasaret, den korsfäste. Han har uppstått, han är inte här. Se, här är platsen där de lade honom.⁷ Men gå och säg till hans lärjungar och till Petrus: »Han går före er till Galileen. Där ska ni få se honom, som han har sagt er.«⁸ Då tog de sig ut och flydde från graven, för de var skakade och utom sig. Och de sa ingenting till någon, för de var rädda.

Det kortare slutet på Markusevangeliet

[Men allt de blivit tillsagda rapporterade de i korthet för kretsen kring Petrus. Därefter spred också Jesus själv, genom dem, den heliga och oförgängliga förkunnelsen om evig frälsning, från öster till väster. Amen.]

Det längre slutet på Markusevangeliet

⁹ [När Jesus tidigt på veckans första dag hade uppstått visade han sig först för Maria från Magdala, som han hade drivit ut sju demoner ur.¹⁰ Hon gick iväg och berättade det för dem som hade varit med honom och som nu sörjde och grät.¹¹ Men när de fick höra att han levde och hade setts av henne, trodde de det inte.

16.2 på veckans första dag En vanlig judisk benämning på söndagen, det vill säga första dagen efter sabbatsdagen.

16.3 stenen Öppningen till gravar uthuggna i en klippa var ofta tillslutna med en stor hjulformad sten som kunde rullas i sidled.

16.8 för de var rädda. Så slutar Markusevangeliet i de bästa handskrifterna. Mycket talar för att det var författarens dramaturgiska avsikt. Berättelserna och vittnesbörden om att Jesus hade uppstått var allmänt kända bland de tilltänkta läsarna och åhörarna. Jfr Mark 16:6–7. Kanske är det mot denna bakgrund som inledningen av evangeliet lyder: »Här börjar evangeliet om Jesus, Messias, Guds son.« Slutet var redan bekant, men inte hela historien.

16.8 Men allt de blivit tillsagda ... En handskrift har följande korta avsnitt som avslutning på evangeliet. Andra handskrifter innehåller också dessa ord, men genast åtföljda av det längre slutet.

16.8 i korthet Alternativ översättning: *genast*. Den översättningen är dock mindre sannolik, då den bygger på en sekundär betydelse av adverbet.

16.8 frälsning Eller: *räddning*. Stilnivån i det kortare slutet motiverar valet av ordet »frälsning«.

16.9 När Jesus tidigt på veckans första dag hade uppstått ... Vissa handskrifter har avsnittet Mark 16:9–20 som avslutning på evangeliet – med eller utan det så kallade kortare slutet strax före. Innehållsligt bygger det längre slutet på en sammanfattning av de andra evangeliernas avslutningar och i flera fall på formuleringar inspirerade av Apostlagärningarna. Stilen är också en annan, om än inte så högtidlig som stilen i det kortare slutet.

16.9 Joh 20:1, 11–18; Luk 8:2 **16.10** Luk 24:11

¹² Därefter visade han sig i annan gestalt för två av dem, medan de var på väg ut på landet. ¹³ De gick bort och berättade om det för de andra. Men inte heller dessa trodde de på.

¹⁴ Senare visade han sig för de elva när de låg till bords. Han klandrade dem för att de saknade tro och hade hårda hjärtan. De hade ju inte trott på dem som sett honom uppstånden. ¹⁵ Och han sa till dem: »Gå ut i hela världen och förkunna evangeliet för allt skapat. ¹⁶ Den som kommer till tro och blir döpt ska räddas, men den som inte kommer till tro ska dömas. ¹⁷ Dessa tecken ska följa dem som tror: i mitt namn ska de driva ut demoner, de ska tala nya tungomål, ¹⁸ de ska ta upp ormar med händerna, och om de dricker dödligt gift ska det inte skada dem, de ska lägga sina händer på sjuka som då blir friska.«

¹⁹ När herren Jesus hade talat till dem togs han upp till himlen och satte sig på Guds högra sida. ²⁰ Men de gick ut och förkunnade överallt, och Herren var med dem och bekräftade ordet genom de tecken som följde.]

16.12 Luk 24:13–25 **16.14** Luk 24:36–43; Apg 1:4 **16.15** Luk 24:47; Matt 28:19 **16.16** Joh 3:18; Apg 2:38

16.17 Apg 4:30; 8:7; 2:4 **16.18** Apg 28:3–6; Apg 3:1–10 **16.19** Luk 24:50–53; Apg 1:9–11; 2:34 **16.20** Apg 14:3